Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-hээ гарана | № 84 (14104) | 1973 оной апрелиин 10, вторник | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АЙМАГАЙ, ГОРОДСКОЙ. РАЙОННО (УЛААН-ҮДЭ ХОТОДО). СЕЛЬСКЭ, СОМОНОЙ БА ПОСЕЛКОВО СОВЕДҮҮДТЭ hУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай арбан гурбадахи зарлалай аймагай. городской. районно (Улаан-Үдэ хотодо), сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгын 1973 оной июниин 13-да дүүрэхэ байhантай дашарамдуулан. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагай, городской, районно (Улаан-Үдэ хотодо), сельскэ, сомоной ба поселково Соведүүдтэ 1973 оной июниин 17-ной амаралтын үдэр hунгалта зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной апрелиин 9.

...ШЭНЭ ГАЗАР ...ШЭМЭТЭЙ

...КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет ...3—1975 онуудай туршада 100 мянган гектар шэнэ ...боро газар элдүүрилжэ, ашаглалгада оруулха тухай ...гаргаhан байна. Тэрэ тоодо 1973 ондо 50 мянган ...хахалжа, гол түлэб ороohото ургамалнуудые тари... хараалагданхай. Республикын аймаг бүхэндэ шахуу ...низаторнууд болон лутоводуудай, кукурузашад бо... ...сунзикушадай зүблөөн үнгэргэгдэжэ, энэ асуудал дэл... ...гээр зүбшэн хэлсэгдээ. Сэлэнгын, Хэжэнгын, Му...-Шэбэрэй, Зэдын болон бусад олохон аймагуудай ме... ...торнуудай зүблөөндэ хабаадалсаhан колхозуудай ...шэнэр, совхозуудай директорнууд, парткомуудай ...тарьнар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, механизатор..., лутоводууд, кукурузашад — бултадаа КПСС-эй об..., Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые үнэн зүрхэн... ...халуунаар дэмжэжэ байhан тухайгаа мэдүүлбэд.

...гөөроо тус тогтоолой тон ехэ удха шанартай бай... ...элитэ. Республикын колхоз, совхозуудай нийтын ...адууhа малай тоо толгой жэлhээ жэл бүхэндэ оло... ...байнхай. Саашадаа бүри түргэнөөр олошорхоор ...гдэнэ. Социалис үйлэдбэриин хүгжэлтын жама ёhо... ...ха юм. Малай тоо толгойн олошорхын хажуугаар ...шэмэнь ехэ болохо ёhотой бшуу. Теэд иимэ шухалын ...зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ юун haад ...рулнаб гэхэдэ, малай тэжээл ехээр дуталдана. Ма... колхоз, совхозууд нийтынгээ малые бүдүүншье, шэ...шье, шүүhэтэшье тэжээлээр хүсэд хангажа шадана... Үбэлжэлгын үедэ тэжээлээр дутамаг мал ехээр ядар... ...турадаг, үхэлдэ ородог ха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, үбэ... ...нэндэ манайда нилээд олон адууhа мал гарзална. ...дээрэhээ колхоз, совхозууд ехэхэн хохидолдо ороно.

...адууhа малай тэжээлэй дутамаг байhанай гол шалта... ...дай нэгэниинь юуб гэхэдэ, колхоз, совхозууд ороо... ...тарна багаар тарина, ороohо тарянай, үбhэ ногооной ...ургаса ургуулжа шаданагүй. Али бүхы малай тэжээ... ...эрхим дээжэнь ороohо тариан болоно бшуу. Колхоз, ...з бүхэн түбхын түрүүндэ ороohо таряа элбэг дэлбэ... ургуулаад байбал, адууhа малаа тэжээлээр хүсэд ...хээр хангаха, хэзээ бүхэндэ тобир тарган байлгаха, ...шэмыень дээшэлүүлхэ аргатай болоно. Энээн тушаа ...тодорхой жэшээнүүдые харуулжа боломоор. Зэдын ...Борьёогой совхоз hүүлэй жэлнүүдтэ тарялангаа ...жэжэ, баян ургаса абана. Тингээд hаамхай ...хурьгалха хонидтоо ороohо таряа hайтар эдюул... ...энэй ашаар мал ажалай продукци гүрэндэ тушаа... ...бөө совхоз амжалтатайгаар дүүргэнэ. Хурьгадые ...абана. Нооhо ехээр хайшална. Мүнөө олон хонишо... 100 хонин бүриhөө 100 холо гаран хурьгадые абаад ... Совхоз соонь эхэ хонидой 23 отара тоологдоно. ...19 отарадань 100 хонин бүхэнhөө 100 гаран хурь... ...абахаар хүлеэгдэнэ. Түбхын түрүүндэ хониндто ороо... ...эдюулhэнэйнь ашаар иимэ амжалта туйлагдана...

...бөөр хараалагдаhанай ёhоор, адууhа малайнгаа тоо ...түргэн олошоруулхын, ашаг шэмыень эрид дээшэ... ...тула хэды шэнээн ороohо таряа, үбhэ ногоо та... ...рэгтэйб, гектар бүхэнhөөнь хэды центнер ургаса ...жа абахада малдань хүсэд хүрэхэб, элдэб түрэлэй ...малай толгой бүхэндэ хэды центнер ороohо тарян ...гэжэ ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд нарин няг... тооложо үзэнэгүй, табан жэлэйнгээ даабаринуу... ...бэришэгүйгөөр бэелүүлхын тула тодорхой ямар ...ябуулганууды бэелүүлэлтэйб гэжэ гүнзэгыгөөр ...лжо үзэнэгүй. Тиигэбэл тэдэнэр ороohо тарянай ...эрид дээшэлүүлхэтэй хамта, тарилгын талмайе үр... ...энэ зорилго бэелүүлхын аргагүй гэжэ hайн мэ... ...ойлгохо hэн. Нийтынгээ малда ороohо таряа эдюул... ...гадна, гүрэндөө тушааха, үрэhэ хүрэнгеэ хүсэд ...ээр хааха, эдеэ хоолой жаса байгуулха, колхозни... ...совхозой хүдэлмэришэдтэ хубаажа үгэхэ хэрэг... ...шуу. Иигээд тоолоод үзэбэл, колхоз, совхозууд хэ... ...ороohо тарянайнгаа хахадhаа үлүүхэн хубиниень ...ургуулжа абана ха юм. Мухар-Шэбэр хадаа ...ублика дотор ороohо таряа бага бэшээр таридаг ай... ...дай нэгэниинь. Тиигэбэшье колхоз, совхозуудайнгаа ...рилтые ороohо тарягаар хангажа шаданагүй. Тэ... ...Зэдын аймаг тариан ажал горитойхоноор эрхнл... ...бшье, hүүлэй үедэ жэлhээ жэл бүхэндэ ороohо ...ар, үбhэ ногоогоор ехээр дуталдана. Тиимэhээ 1973 ...Зэдын аймагай механизаторнууд бүхы дээрээ 837 ...центнер хүрэтэр ороohо таряа ургуулхаар социа... ...лга абанхай. Тиихын тулада энэ жэлдэ 2100 гектар ...зар хахалжа ороohото ургамалнуудые таряад, ада... 28 мянган центнер ороohо таряа нэмэжэ абахаар ...

...Сэлэнгын аймагай ажахынууд 5000 гектар, ...аймагай совхозууд 5000 гектар шэнэ ба боро ...элдүүрилжэ, тарилга хэхээр шиидэнхэй. Энэ хадаа ...тарянай асуудал шиидхэхэ тон зүб шиидхэбэри ...Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоз 1973 ...1200 гектар шэнэ газар хахалаад тарилга хэхэ, тэрэ ...1000 гектартань ороohото ургамалнуудые тариха ...лга абанхай. Иимэ хэмжээ ябуулгые hайшаангүй ...аргагүй. Адууhа малаа шэмэтэшье, шүүhэтэшье, ...шье тэжээлээр хүсэд хангажа, хэзээ бүхэндэ тобир ...байлгаха гэбэл, ороohо таряа ехээр тарижа, ...баян ургаса ургуулжа абаха шухала. Яахадаашьеб ...хүнүүд шэнэ газар хахалха гэhэн хэмжээ ябуулгада ...гатайгаар хандана: hайн хүрьhэтэй тиимэ газар ...гүй, миил элhэ урбуулаад, газар гутаагдажа ма... ...тар бодожо үзэнгүй иимэ юумэ хэхэнь аюултан ...үндэhэгүй шалтаг дурдагдана. Манайда газар ...сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үргэлжэдөө хэдэн арбаад ...зуугаад гектар газарай олдохонь хомор hэн гэ... ...юрэдөө, арбаад, хорёод, гушаад гектар — газар ...гэшэ аал! Сэлэнгын аймагта МТФ болон отара бү... ...дэргэдэ газар хахалжа, обёос гү, али хүхэ hолоо... ...хаар хараална.

...шье бии, олдохо, колхоз, совхоз бүхэндэ шэнэ... ...шье газар байха. Зүгөөр газарта тон hайнаар ...шухала. Эндэ механизаторай үүргэ болон харюу... ...хабтар ехэ. Агротехникын эрилтын ёhоор, гүнзэ... ...хахалаад, hайнаар элдүүрилжэ зөөлэхэн болгоод, ...гэ хээд, буртаг үбhэ ургуулангүй, хайхарамжа... ...харууhалаад, эрхим hайн үрэhөөр тарилга хээд ...баян ургасын абтахань лабтай.

...табан жэлэй шиидхэхы, удха шанартай гурба... ...жэлдэ республикамнай 50 гектар шэнэ ба боро ...хахалжа, ороohо таряа, үбhэ ногоо хэзээ хэ... ...ехээр таряад, ойн баяртайгаа дашарам... ...Эхэ орондоо ажалай бэлэг барихаяа бэлдэжэ ...Энэ hайн hайхан хэрэгтэ аймаг бүхэн, колхоз, сов... ...халуунаар хабаадалсажа, хубитаяа оруулха...

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН

МАЛАЙ ГҮҮРТЭНҮҮДҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭБЭ

ЗЭДЭ. Үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ hү, мяха, нооhо, үндэгэ элбэгээр тушаахаар дэлгэрhэн малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй түлэг үргэлжэжэ байха үедэ Нугын hаалиин гүүртын коллектив хүршэ «Октябрьский» совхозой түбэй гүүртын hаалишадые мүрысөөндэ урихан юм. Тиихэдээ үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1380 килограмм hү hаажа, гүрэндэ 760 центнер hү үлүү тушааха уялга абаhан байна.

Тээмэндэ тус гүүртын hаалишадай хүдэлмэриин гурба hарын дүн согсологдожо, хараалhан зорилгоёо сүм бэелүүлhэниинь элирүүлэгдээ. Үнгэрhэн энэ хугасаа соо Нугын гүүртын коллектив гүрэндэ hү тушааха түсэбөө 103 процент дүүргэжэ амжаа. Түрүү hаалишад П. Н. Корнева, Н. Ж. Банзаракцаева гэгшэд жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 160—164 центнер hү абажа, онсо шалгарба.

Эдэ үдэрнүүдтэ дурсагдагша гүүртын hаалишад зунай бэлшээриин хаhа болотор бүри ехэ hү hаахаар эрмэлзэнхэй, бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

Б. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

Борьёогой совхоз.

ЗОРИЛГОЁО ШЭНЭЛБЭ

ТҮНХЭН. hаяхан Хойто-Харасуунай малшад хамтынгаа суглаан дээрэ урид абаhан социалис уялгаяа шэнэлбэ. Тиигэжэ жэлэй эхеэр хараалhан зорилгоёо 500 килограммаар дээшэлүүлхэ гэхэ гү, али байгша ондо үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hү hаахаар шиидээ. Зарим түрүү hаалишад — Сэсэг Мантурова, Ринчив Зарбуева, Шойжит Таранова, Сыремжэ Зандеева, Ринчин Петушкеева гэгшэд үнеэн бүриhөө 2800 килограмм hү абаха гэлсэбэд. Дурсагдагша гүүртын коллективэй амжалта Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар алдарта 50 жэлэй ойдо ажалай бэлэг болохо юм.

Л. ИРИНЦЕЕВ,
«Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

ТҮРҮҮ ХОНИШОН

Ахалагша хонишон Цыжип Цыреновна Дашиевагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид 508 эхэ хони адуулдаг юм. Мүнөө эндэ 480 хурьган абтаад, hайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Хурьгалhан хонид, хурьгадай тобир hайн байхын тула эндэ хүртэхы соонь тэжээл, витамин, үбhэнэй гурил үгэдэг, дулаасуулагдаhан уhаар уhалдаг байна.

Энэ бригадынхид Яруунын аймагай Нарhатын совхозой түрүүшүүлэй нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Ц. Дашиева.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ТАРГАН МАЛ ТУШААГДАБА

ПРИБАЙКАЛИ. Үбэлэй hаранuудта малаа hайнаар шахан таргалуулжа, Эхэ орондоо өөхэтэй мяха элбэгээр тушаахын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ хам оролсоhон Утаатын гүүртын үхэршэд байгша оной I кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Гүүртын малшадай мяханай комбинадта тушааhан 202 үхэрынь тус бүреэ дунда зэргээр 377 килограмм шэгнүүртэйгээр абтажа, эрхим тарган гэжэ сэгнэгдэбэ.

Энэ амжалта гол түлэб мал шахан таргалуулха гүүртые ажахын тоосоондо оруулжа, ажалыень hайнаар эмхидхэжэ, үбhэ тэжээл зүбөөр хэрэглэhэнэй ашаар туйлагдаа юм. Мүнөө тус гүүртын малшад П. Колмаков А. Тарасов хоёр удаадахи hүрэг үхэрнүүдээ тобир тарганаар тушаахын түлөө оролдожо байна.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

«Путь к коммунизму» колхоз.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭЭ

ЗАХААМИН. Байса гэжэ газарта дүрбэдэхи жэлээ үбэлжэжэ байhан түрүү малшан Банзаргаша Будаевай даадаг гүүртын коллектив үнгэрhэн гурба hарада эрхим амжалта туйлаба. Энэ гүүртэдэ тугалнуудые хүхүүлжэ тэнжээгээд, зургаан hаратай болоходонь ондоо бригадада тушаадаг юм. Тиин эндэхи үхэршэд үнгэрhэн энэ хугасаа соо харууhалжа байhан тугалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхын дунда зэргээр 600—650 граммаар нэмээгээ гэхэ гү, али абаhан уялгаяа 100—150 граммаар үлүүлбэ.

hүрэг малаа тобир тарганаар ондо оруулхын тула хабар, намарынь даалгагдаhан сабшалангаа өөhэдынгөө хүсөөр наг шэбхэ гаргажа тараагаад, ургаhан үбhэ ногоогоо сабшажа hуриндаг заншалтай. Тиимэhээ байгша оной хүшэр хүндэ үбэлжэлгые эмхитэйгээр гаталhан байна.

Мүнөө тус гүүртэдэ тугалшанаар ажаллажа дүршэhэн Лайжид Дамбаева, Ринчин-Ханда Хандажапова гэгшэд абаhан тугалнуудаа тобир hайнаар тушаахын түлөө шармайн оролдожо байнад.

Б. ШОЕНОВ.

«Победа» колхоз.

МАРТ 20 — МАЙ 20

Газар hайжаруулха габшагай хоёр hара

АЖАЛЫНЬ ГУРИМТАЙ

Тарялан, нуга сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hара соносхогдоhоор арба гаран хоног үнгэрбэ. Хоёр hарада ажахымнай механизаторнууд 7 мянган тонно наг шэбхэ тарялан, сабшалан дээрээ гаргажа тарааха юм. Энэ ажалые Чагдар Юможапович Банзаракцаевай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд хэнэ. hаянай байдалаар эндэ 2800 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Механизаторнууд Дмитрий Цыденов, Түмэр Убугунов, Самба Буинаев болон бусад үдэрэйнгөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Тус отрядай мэдэлдэ 4 трактор, 3 ашаанай автомашина даалгагданхай. Мүнөө үедэ тэдэнэр даажа абаhан 378 гектар уhалагдадаг сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа тараана. Байгша ондо механизаторнууд энэ сабшалангай гектар бүриhөө 27 центнер үбhэ хуряажа абаха уялгатай юм.

Габшагай хоёр hарын туршада эдэ бүгэдэhөө гадна, 300 гектар сабшалан борнойлхо, 1000 гектар сабшалангые модо, шулуунhаа сэбэрлэхэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. 50 гектар сабшалан, 70 гектар тарялан hайрамай уhаар ундалуулагдаа. Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы hубаг, хаалтануудаа сэбэрлэжэ, заhажа дүүргэхэбди. Механизаторнууднай хараалhан хүдэлмэреэ эрхим hайнаар дүүргэхээр шиидэнхэй.

Л. МАДАГУЕВ,
«Мир» колхозой главна агроном.

Зэдын аймаг.

Олоной хабаадалгатай воскресник

Хүрбын совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад нуга сабшалан hайжаруулха талаар республика дотор соносхогдоhон хоёр hарые халуунаар дэмжэжэ, воскресник үнгэргэбэ. Энэ воскресниктэ хүн зон олоороо хабаадалсаа.

— Тэдэнэр Энгэр гэжэ газартахи хониной байрын шэбхэ малтажа, сабшалан дээрэ гаргажа тарааба. Совхозой коммунис ажалай ударнигууд Дондок Доржиев, Юрий Қазагаев гэгшэд эрхимээр ажаллажа, нүхэдэйнгөө дундаhаа шалгарба. Иигэжэ тус совхоздо сабшалан үтэгжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хоринн аймаг.

Н. В. Подгорнын Финляндида ошоод байhан тушаа

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Апрелиин 7-до эндэ, Президентын ордон соо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын, Финляндиин Республикын Президент У. К. Кекконенэй хоорондо үнэн сэхэ, үгээ ойлголсоhон хөөрэлдөөнүүд боложо дүүрэ.

Хөөрэлдөөнүүдтэ: Совет талаhаа — Гадаадын экономическа харилсаанай талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, армиин генерал И. Г. Павловский, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. Ф. Мальцев; Финляндиин талаhаа — Премьер-Министр К. Сорса, гадаадын худалдаа наймаанай министр Ю. Линнамо, МИД-эй статс-секретарь Р. Теттерман, МИД-эй худалдаа наймаанай-политическэ таhагые даагша П. Уусивирта болон бусад тушаалтад байлсаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын Финляндида ошоод бусаhан тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконенэй уряалаар, албанай хэрэгээр Финлянди ошоод, 1973 оной апрелиин 3-hаа 7 хүрэтэр эндэ байгаа. Н. В. Подгорные СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Гадаадын экономическа харилсаа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо И. Г. Павловский, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Г. В. Романов, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. Ф. Мальцев гэгшэд үдэшэжэ ябалсаба.

Н. В. Подгорный, тэрэниие үдэшэжэ ошолсоhон хүнүүд хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туhалалсалга тухай совет-финляндиин договорой 25 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай hайндэртэ хабаадаа.

Н. В. Подгорный, Урхо Кекконен совет эрдэм, техникын декадые Финляндида нээлгэдэ байлсаhан, СССР-эй эрдэм, техникын туйлалтануудай выставкые нээбэ.

Н. В. Подгорный, тэрэниие үдэшэжэ ошолсоhон хүнүүд Хельсинкиин райондохи промышленна предприятинуудта, соёлой эмхи зургаануудта хүрөө, финн арадай туйлалтанууд ба ажабайдалтай танилсаа.

Н. В. Подгорные, үдэшэжэ ябалсаhан хүнүүдые хаа хаанагүй хани халуунаар угтаба. Энэнь совет арадта Финляндиин арадай хани ёhоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг байhанай гэршэ болоно. Н. В. Подгорный хүндэмүүшээр угтаhанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөөд, Финляндиин арад зондо совет арадай ходоодоо хани ёhоор хандадаг байhан, хандана гээд тэмдэглээ.

Н. В. Подгорный Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконендэ Арадуудай Хани Барисаанай орден барюулба. Совет, финн арадуудай хоорондын хани барисаа хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байhанайнгаа түлөө, эб найрамдалай хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулhанай түлөө, СССР-эй ба Финляндиин Республикын хоорондоо хани барисаатай, харилсаа холбоотой, харилсан туhалалсадаг байха тухай договорой баталагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан. У. Кекконен иимэ шагналда хүртэhэн байна.

Н. В. Подгорный эндэ байха үедөө Финляндиин Республикын Президент У. Кекконентэй хэдэнтэ хөөрэлдөө. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ: Совет талаhаа — СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Гадаадын экономическа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо И. Г. Павловский, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Г. В. Романов, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. Ф. Мальцев, СССР-эй МИД-эй таhагуудые даагшад Н. Д. Белохвостиков. Ю. Н. Черняков;

Финляндиин талаhаа — Премьер-Министр Калеви Сорса, гадаадын худалдаа наймаанай министр Юсси Линнамо, Финляндиин МИД-эй статс-секретарь Рихард Теттерман, Финляндиин МИД-эй худалдаа наймаанай-политическэ таhагые даагша Пентти Уусивирта, Финляндиин МИД-эй политическэ таhагые даагшын уялга дүүргэгшэ Кейо Корхонен, Финляндиин МИД-эй бюрое даагша Антти Карппинен гэгшэд хабаадаа.

Эндэхи хөөрэлдөөнүүд үнэн сэхэ, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда, хоёр ороной хоорондохи хани ёhоной харилсаанда тааруу оршон байдалда үнгэрөө. СССР Финлянди хоёрой хоорондын хүршэ ёhоной харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд, тэрэшэлэн мүнөөнэй уласхоорондын байдалда хабаатай шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туhалалсалга тухай 1948 оной договороор тодорхойлогдоhон, совет-финляндиин харилсаа холбоое бүхы талаарнь саашадаа үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха, бата бэхи эб найрамдал туйлаха зорилготой политическэ хараа бодол харилсаандаа баримталжа үргэлжэлхэ ба хүгжөөхэ гэжэ хоёр ороной шиидэнхэй байhые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Финляндиин Республикын Президент У. Кекконен хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ лаб лан батална.

Совет-финляндиин хамтын мэдүүлгэ тунхаглаха гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Финляндиин Республикын Президент хэлсэhэн байна.

Албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэхэ уряал Президент У. Кекконендэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын үмэнэhөө Н. В. Подгорный дамжуулба. Энэ уряал баяртайгаар зүбшөөн абтаа. Ерэлгынь болзор хожом зүбшэлэн тодорхойлогдохо.

Н. В. Подгорнын ошоhон ушар Советскэ Союзай ба Финляндиин Республикын хоорондохи хүршэ ёhоной харилсаае хоёр ороной арадуудай аша туhада, бүгэдэ нийтын амгалан байдалай аша туhада хүгжөөхэ, саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала шэнэ хубита болохо байха гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

Н. В. Подгорный Хельсинкиhээ бусаба

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Эхэ орондоо бусахаяа апрелиин 7-до Хельсинкиhээ мордоо. Финляндиин Республикын Президент У. К. Кекконенэй уряалаар, албанай хэрэгээр эндэ ерээд. хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туhалалсалга тухай совет-финляндиин договорой баталагдаhаар 25 жэлэй ойн hайндэртэ хабаадаа.

Совет ба Финляндиин тугуудай хиидхэгдэhэн Хельсинкиин аэродром дээрэ Н. В. Подгорные Финляндиин Президент У. К. Кекконен, Премьер-Министр К. Сорса түрүүтэй правительствын гэшүүд болон бусад тушаалтад, тэрэшэлэн СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. Ф. Мальцев үдэшэбэ.

СССР-эй ба Финляндиин гүрэнэй гимнүүдые оркестр гүйсэдхөө. Н. В. Подгорный, У. К. Кекконен хүндэлэлэй харуулай жагсаалай урдуур ябаба.

Н. В. Подгорный Москвадаа бусажа ерээ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 7-до Москвадаа бусажа ерэбэ. Финляндиин Республикын Президентын уряалаар, албанай хэрэгээр Финлянди ошожо, хани барисаан. харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай совет-финляндиин договорой баталагдаhаар 25 жэлэй ойн баяр ёhололдо хабаадаhан байна.

Внуковска аэродром дээрэ Н. В. Подгорные нүхэд Г. И. Воронов, К. Т. Мазуров, Ю. В. Андропов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор А. М. Клычев, М. А. Яснов. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр А. П. Шитиков, Я. С. Насриддинова, СССР-эй министрнүүд А. А. Гречко, Н. С. Патоличев, Б. П. Бугаев, Н. А. Щелоков болон бусад угтаба.

Финляндиин Республикаhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Бьерн-Олоф Георг Алхолм угталсаа.

Үдэшэжэ ошолсоhон СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Гадаадын экономическа харилсаанай талаар «Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо И. Г. Павловский, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов гэгшэд Н. В. Подгорнотой хамта бусажа ерэлсэбэ.

(ТАСС).

БАЯРАЙ СУГЛААН

СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай конференц-зал соо Зүүн зүгэй элитэ мэргэжэлтэн, профессор Г. Ц. Цыбиковэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдажа, городой ажалшадай баярай суглаан үсэгэлдэр болобо.

Партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Белянов** хуряангы үгэ хэлэжэ суглаа нээбэ.

Профессор Г. Ц. Цыбиковэй түрэhөөр 100 жэлэй ой тухай Буряадай нийтын эрдэм шэнжэлэлгын институдай директор **Д. Д. Лубсанов** элидхэл хэhэн байна.

Удаань Эрхүүгэй университедэй профессор **М. Мельхеев**, Ахын хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн директор **Ж-Ж. Д. Доржиев**, СССР-эй географическа бүлгэмэй зүгhөө Эрхүүгэй университедэй профессор **П. П. Хороших** гэгшэд үгэ хэлэбэ.

hүүлээрнь баярай суглаанда хабаадагшад концерт хараhан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуули гаргаха Гол дүримүүдэй проектые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үзэмжэдэ табиба.

Гол дүримүүдэй проектые олонитын зүбшэн хэлсэхынь тула «Известия» Советов депутатов трудящихся СССР», «Учительская газета» гэжэ газетэнүүдтэ, республиканска газетэнүүдтэ, тунхаглаха гэжэ шиидхэгдээ.

Гол дүримүүдэй проект тушаа бүхы ажаглалганууд дурадхалнуудаа МОСКВА, КРЕМЛЬ, СЕКРЕТАРИАТ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР гэһэн адресаар эльгээхэ.

ПРОЕКТ АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭ[Л ТУХАЙ ССР СОЮЗАЙ БА СОЮЗНА] РЕСПУБЛИКАНУУДА[Й ХУУЛИ ГАРГАХА ГОЛ ДҮРИМҮҮД]

Агууехэ Октябриин социалис революци манай орон дотор арадай гэгээрэл, эрдэм болон соёл хүгжөөн дэлгэрүүлхын тула шухала политическэ, экономическа ба социальна арга боломжонуудые бии болгоһон байна. Түүхэтэ богонихон хугасаа соо совет обществын соёл болбосоролой бүхы һалбаринуудта социалис суртал бодол батажам мандаа. Шэнэ ёһоной хүниие — коммунизм байгуулагшые хүмүүжүүлэн бүридүүлхэ зорилго Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэри доро амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байнхай.

Дунда, тэрэшэлэн дээдэ эрдэм олохо бодото арга боломжо СССР-эй гражданинуудта хангаһан, арадай гэгээрэлэй үнэхөөрөө демократическа ёһо гурим хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ манай орон дотор тогтоогдоо.

СССР-тэхи социализмын илалта совет арадай баян дэлгэр байдалай, соёл болон гэгээрэлэй хэм хэмжээнэй хэлбэришэгүй ургаха ябадал хангаа, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдые хүмүүжүүлгын хэрэг үргэнөөр хүгжөөхэ, найман жэлэй уялгата һуралсал сэхэ шууд бэелүүлхэ, бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда орохотоёо хамта, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудые бүри олон болгохо арга олгоо.

Манай орон дотор коммунизм байгуулга, үйлэдбэрилгын хүсэнэй хүгжэлтэ, научно-техническэ дэбжэлтэ хадаа ургажа байгаа үетэниие бүхы талаарнь болбосоруулан хүгжөөхэ, арадай ажалхые түгэс шадабаритай мэргэжэлтэдээр хангаха, СССР-эй хүн зоной юрэнхы ба тусхай эрдэм мэргэжэл улам дээшэлүүлхэ эрилтэ шууд табина.

Хаа хаанагүй дунда һуралсал бэелүүлхэ, юрэнхы, техническэ мэргэжэл, тусхай эрдэм, олгохо хэрэгые улам нарижуулан һайжаруулга совет арадай соёл болбосоролой саашанхи ургалтада, коммунис үзэл бодолой бүридэлгэдэ, ажалай бүри үндэр бүтээсэ туйлаха ябадалда туһа хүргэхэ, ухаан бодолой ба бар хүсөөр бүтээгдэдэг ажалай хоорондохи, хото ба хүдөөгэй хоорондохи гол илгаануудые удаа дараалан зайсуулха шухала эшэ нүхэсэл болохо байха.

СССР-тэхи эрдэм гэгээрэл үнэхөөрөө арад бүгэдын хэрэг болоно. Гүрэн, бүлэ ба ниитын эмхинүүд ургажа байгаа үетэнэй хүмүүжэл ба болбосоролые хамтын хүсэлэл оролдолгоор хангана. Юрэнхы эрдэмэй дунда, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудай багшанар ба бусад хүдэлмэрилэгшэд арадай гэгээрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо үүргэ дүүргэнэ. Эдэнэй ажал ябуулгань залуу үетэниие һургалгын, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын эрхим шанарай түлөө тусхай, ниитын ехэ харюусалгые үндэһэ болгоно.

Бүлэг I. ЮРЭНХЫ ГУРИМУУД

СТАТЬЯ. 1. СССР-тэхи арадай гэгээрэлэй уг зорилго

Марксизм-ленинизмын суртал бодолой үндэһөөр, совет хуулинуудые, социалис гурим заршам хүндэлдэг байхаар хүмүүжүүлэгдэһэн ажахын ба социально-соёлой байгуулалтын элдэб һалбаринуудта амжалтатайгаар ажаллаха, ниитын ба гүрэнэй ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгөөр хабаадаха хаба шадалтай, социалис Эхэ ороноо хизааргүй үнэн сэхээр хамгаалха, тэрэнэй материальна ба оюун бодолой баялигуудые сахиха, арьбадхаха, байгаалиие химгадаха ба сахин хамгаалхаар бэлэн байдаг ехэ эрдэмтэй, хүгжэлтэ түгэс, элүүр энхэ хүнүүдые, коммунис общество эдэбхитэйгээр байгуулагшадые бэлдэхэ гээшэ СССР-тэхи арадай гэгээрэлэй уг зорилго болоно.

СТАТЬЯ 2. Арадай гэгээрэл тухай Совет хуулиин зорилгонууд

Арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуули хадаа совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжые, ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм олгохо, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалаар хүгжэлтэ түгэс социалис обществын эрилтые бүрин хангаха, шадамар хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдээр арадай ажахые хангахын тула арадай гэгээрэлэй талаар ниитын харилсаа тааруулан бэелүүлхэ.

СТАТЬЯ 3. СССР-эй гражданинуудай эрдэм шудалха эрхэ

СССР-эй Конституциин ёһоор, СССР-эй гражданинууд эрдэм шудалха эрхэтэй.

Энэ эрхэнь хүсэдбэшэ дунда (найман жэлэй) һургуулиин хэм хэмжээн соо уялгата юрэнхы эрдэм шудалалгаар, залуушуулда бүгэдэ ниитын дунда эрдэм олголгоор, техническэ мэргэжэл, тусхай дунда ба дээдэ эрдэм олголгын хэрэг үргэнөөр хүгжөөхэ, һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй ба һургуулиһаа гадуур хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудые олон болгохо, һургуулинуудта түрэлхи хэлэн дээрэнь һургаха, түлөөһэгүй бүхы түхэлэй һуралсал хангаха, һурагшадта гүрэнэй стипендинүүдые үгэхэ, бусад янзын материальна туһаламжа үзүүлхэ, курсануудые эмхидхэхэ, үйлэдбэриин ба техническэ элдэб һуралсал, ажалшадай шадабари дээшэлүүлхэ элдэб формонуудые хэрэглэхэ мэтээр хангагдана.

Ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхын, һургахын тула аятай зохид арга боломжо хангаха зорилгоор, ССР Союзай ба союзна республикануудай хуули һурагшадта, студентнэртэ зохихо хүнгэлэлтэнүүдые олгохо.

СТАТЬЯ 4. СССР-тэхи арадай гэгээрэлэй гол ёһонууд

СССР-тэхи арадай гэгээрэлэй гол ёһонууд нимэ байха:

1) СССР-эй бүхы гражданинууд расын, үндэһэ яһанай, эрэ эмын илгааһаа, шажан шүтэлгэһөө, зөөриин хэмжээнһээ социальна байдалһаа дулдыдангүй, эрдэм шудалалгын талаар адли тэгшэ эрхэтэй;

2) бүхы үхибүүдэй ба дунда наһатанай эрдэм шудалхань уялгата;

3) һуралсалай ба хүмүүжүүлгын бүхы эмхи зургаанууд гүрэнэй ба ниитын шэнжэтэй байха;

4) түрэлхи хэлэн дээрээ гү, али СССР-эй арадуудай ондоо хэлэн дээрэ һураха, шудалха хэлээ өөрөө һунгаха эрхэтэй;

5) янза бүриин һуралсал, медицинскэ туһаламжа түлөөһэгүй байха, һурагшадай заримые гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэ дээрэ байлгаха, һурагшад ба студентнэрые стипендеэр хангаха. Тэдээндэ ондоошье янзын материальна туһаламжа үзүүлхэ;

6) хүбүүд болон басагад хамта һураха;

7) арадай гэгээрэлдэ адли гурим баримталагдаха, янза бүриин һургуулинуудай уг залгамжалга бэелүүлэгдэхэ, тиин доодо шатын һуралсалһаа дээдэ шатануудта орохо арга боломжо хангагдаха;

8) һуралсал коммунис хүмүүжүүлгэ хоёрые суг ябуулгые хангаха, ургажа ябаа үетэнэй һуралсал болон хүмүүжүүлые ажабайдалтай, ажалтай, коммунис байгуулалтын бодото хэрэгүүдтэй холбохо;

9) һуралсалай удхань научна шэнжэтэй байха, эрдэм болон техникые, соёл ба искусствын шэнэ туйлалтануудай үндэһөөр саг үргэлжэ нарижан һайжарха;

10) һуралсал хадаа хүндэ энэрхы анхаралтайгаар хандадаг, дээдэ зэргын ёһо баримталдаг байха;

11) һуралсал совет шэнжэтэй, шажанай нүлөөнһөө гадуур байха.

СТАТЬЯ 5. Арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай, союзна республикануудай хуули

Арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуули эдэ дүримүүдһээ, эдээнтэй зохилдуулан гаргагдаһан, арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуулиин бусад актнуудһаа бүридэхэ.

СТАТЬЯ 6. Арадай гэгээрэлэй талаар ССР Союзай бэелүүлхэ эрхэ түлөөлэлгэ

ССР Союз өөрынгөө гүрэнэй засагай дээдэ зургаануудаар, гүрэнэй захиргаанай зургаануудаар дамжуулан, нимэ ябуулгануудые хэхэ:

1) СССР-тэхи арадай гэгээрэл хүтэлбэрилхэ зургаануудые бүридүүлхэ юрэнхы гол ёһо тодорхойлон тогтоохо;

2) СССР-эй арадай гэгээрэл хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбүүдые, ороной арадай ажахыда шухала шадамар хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдые бэлдэхэ түсэбүүдые тодорхойлхо;

3) һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ямар түхэлтэй байхые тодорхойлхо, тэдээн тухай дүримүүдые (уставуудые) баталха, һургуулинуудтахи һуралсалай болзорнуудые тогтоохо;

4) дээдэ һургуулинуудые, тэрэшэлэн союзна мэдэлтэй тусхай дунда һургуулинууд ба юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые эмхидхэхэ, шэнэдхэн хубилгаха ба болюулха;

5) һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй штадуудые, ажалай түлөөһэнэй нормо гурим тогтоохо;

6) һуралсалай-хүмүүжүүлгын бүхы эмхи зургаануудай һуралсалай-методическа хүтэлбэриин юрэнхы гол ёһонуудые тодорхойлхо, һуралсалай түсэбүүдые баталха ба һуралсалай программануудые баталалгын гурим тогтоохо;

7) арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай материально-техническэ һуралсалай-материальна бааза үргэдхэн хүгжөөхэ ниитэсоюзна түсэбүүдые тодорхойлхо;

8) арадай гэгээрэлэй зургаануудые, тэрэшэлэн һуралсалай-хүмүүжүүлгын ба эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ;

9) һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудта һуража ба хүмүүжүүлэгдэжэ байһан хүнүүдтэ материальна туһаламжа үзүүлэлгын түхэл ба нормонуудые тогтоохо;

10) һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй зургаануудай ба эмхинүүдэй ажал ябуулгада гүрэнэй хиналта хэхэ гурим тодорхойлхо ба бэелүүлхэ;

11) арадай гэгээрэлэй асуудалнуудаар гадаадын гүрэнүүдтэй СССР-эй договорнууд ба хэлсээнүүдые баталха, тэдэ асуудалнуудаар уласхоорондын эмхинүүдтэ СССР-ые түлөөлхэ;

12) СССР-эй Конституциин эдэ дүримүүдэй үндэһөөр ССР Союзай мэдэлдэ үгтэһэн, арадай гэгээрэлэй бусад асуудалнуудые шиидхэхэ.

СТАТЬЯ 7. Арадай гэгээрэлэй талаар союзна республикануудай бэелүүлхэ эрхэ түлөөлэлгэ

Союзна республика өөрынгөө гүрэнэй засагай дээдэ зургаануудаар, гүрэнэй захиргаанай зургаануудаар дамжуулан, нимэ эрхэ түлөөлэлгэ бэелүүлхэ:

1) арадай гэгээрэл хүгжөөхэ республиканска түсэбүүдые, союзна республикын арадай ажахыда шухала шадамар хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдые бэлдэхэ түсэбүүдые тодорхойлон тогтоохо;

2) республиканска мэдэлэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудые, тэрэшэлэн республиканска мэдэлэй тусхай дунда һургуулинуудые тогтоогдоһон гуримтай зохилдуулан эмхидхэхэ, шэнэдхэн хубилгаха, болюулха;

3) ССР Союзай хуулиин үндэһөөр, республиканска ба нютагай мэдэлэй бүхы һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудта һуралсалай-методическа хүтэлбэри бэелүүлхэ, энэ гуримтай зохилдуулан, һуралсалай программануудые баталха;

4) республиканска ба нютагай мэдэлэй арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай материально-техническэ, һуралсалай-материальна баазые улам һайжаруулха, республиканска түсэбүүдые тодорхойлхо;

5) союзна республикын газар дээрэхи һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй зургаануудай ба эмхинүүдэй ажал ябуулгада хиналта хэхэ;

6) арадай гэгээрэлэй талаар гадаадын оронуудтай харилсаа холбоо хэхэ хэмжээ ябуулганууд ниитэсоюзна түсэбүүдтэй зохилдуулан бэелүүлхэ;

7) СССР-эй Конституциин, союзна республикын Конституциин, эдэ дүримүүдэй үндэһөөр союзна республикын мэдэлдэ үгтэһэн бусад асуудалнуудые шиидхэхэ.

СТАТЬЯ 8. СССР-эй арадай гэгээрэлэй байгууламжа.

СССР-тэхи арадай гэгээрэлэй байгууламжада:

һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлхэ;

юрэнхы дунда һуралсал;

һургуулиһаа гадуур хүмүүжүүлгэ;

техническэ мэргэжэл олгохо һуралсал;

тусхай дунда һуралсал;

дээдэ һуралсал бэелүүлдэг һуралсалай — хүмүүжүүлгын эмхи зургаанууд ороно.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаанууд, гүрэнэй зургаануудай, тэрэшэлэн кооперативно-колхозно ба бусад ниитын эмхинүүдэй мэдэлдэ байха.

СТАТЬЯ 9. СССР-тэхи арадай гэгээрэл хүтэлхэ гүрэнэй захирган

СССР-тэхи арадай гэгээрэлые гүрэнэй зүгһөө хүтэлбэрилхын хэрэгые СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдээр, нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, тэрэшэлэн ССР Союзай ба союзна республикануудай хуулиин үндэһөөр тусхайлан этигэмжэлэгдэһэн, өөһэдынгөө мэдэлдэ һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудтай юрэнхы дунда, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда ба дээдэ һуралсалай захиргаанай зургаануудаар, министерствэнүүд ба албан зургаануудаар бэелүүлэгдэхэ.

СССР-тэхи арадай гэгээрэлые хүтэлбэрилдэг гүрэнэй захиргаанай зургаанууд тэдээн тухай дүримүүдтэй зохилдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаха, тэдэнэй бүридэлдэородог союзно-республиканска министерствэнүүдээр, союзна республикануудай албан зургаануудаар дамжуулан, юрэнхы дунда, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда ба дээдэ һуралсалые хүтэлбэрилхэ, тэдэндэ сэхэ мэдэлтэй һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудые толгойлхо, тэрэшэлэн ямар эмхи зургаануудай мэдэлдэ байһанһаань дулдыдангүй, һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудта уялгата һуралсалай, хүмүүжүүлгын, методическа ба шэнжэлхы хүдэлмэриин юрэнхы гуримуудые хараалха, тэдэнэй ажал ябуулгада хиналта хэхэ.

Нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд тэдэнэй мэдэлдэ байдаг һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ, тиимэ эмхи зургаануудые олон болгохо, тэдэниие зүбөөр хубаарилан эмхидхэхэ, һуралсалай матерална баазыень бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые абаха, бүгэдэ ниитын уялгата һуралсал, һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые, һургуулиһаа гадуур хүмүүжүүлгэ хүтэлбэрилхэ. Советүүдэй газар дээрэ байдаг техническэ мэргэжэл олгохо, тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлхэ.

СТАТЬЯ 10. Һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаание хүтэлбэрилгэ.

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаание хэн хүтэлбэрилхэб гэхэдэ, юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда һургуулиин директор, дээдэ һургуулиин ректор хүтэлбэрилхэ, тиихэдээ багшанарай коллективтэ, ниитын эмхинүүдтэ түшэглэхэ.

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаандахи һуралсалай, хүмүүжүүлгын, методическа ба научна хүдэлмэриин гол асуудалнуудые хамтааран хаража үзэхые хангахын тула директорэй (ректорэй) дэргэдэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин, техническэ мэргэжэл олгодог һургуулиин, тусхай дунда һургуулиин педсовет, дээдэ һургуулиин совет багшанарһаа, профессорнүүд ба һурагшадһаа, олониитын түлөөлэгшэдһөө бүридүүлэгдэн эмхидхэгдэхэ. Эдэ, соведүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтооһоной ёһоор баталагдадаг, тэдээн тухай гуримуудай үндэһөөр хүдэлмэреэ ябуулха.

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын эмхи зургаанай ниитын эмхинүүд һурагшадай ба студентнэрэй һуралсал, хүмүүжэл, соёлой ба ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалга һайжаруулха зорилготой хэмжээ ябуулгануудые зохёохо, бэелүүлхэ хэрэгтэ хабаадаха.

Бүлэг II. ҺУРГУУЛИИН НАҺА ГҮЙСӨӨГҮЙШҮҮЛЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ

СТАТЬЯ 11. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, гэр бүлэдэнь шухала туһаламжа үзүүлхэ тон таатай зохид арга боломжо хангаха зорилгоор үхибүүдэй юрэнхы ба тусхай шэглэлтэй саг үргэлжын, сезонно яслинууд, үхибүүдэй саадууд, үхибүүдэй яслинууд-саадууд, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй бусад эмхи зургаанууд тогтоогдохо.

Һургуулиин наһагүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд та үхибүүдые оруулха асуудал түрэлхидэйнь гү, али тэдэнэй орондо байһан хүнүүдэй дура хүсэлэй үндэһөөр шиидхэгдэхэ.

СТАТЬЯ 12. Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлхэ зорилгонууд

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд үхибүүдые бүхы талаарнь хүгжөөлгын ба хүмүүжүүлгын хэрэгые гэр бүлынхидтэйнь нягта холбоо барисаатайгаар бэелүүлхэ, үхибүүдтэ ажалай юрын дадал дура абьяас нэбтэрүүхэ, тэдэниие һургуулида һурахаар бэлдэхэ, аха хүнүүдые хүндэлдэг, Эхэ орондоо, түрэл хизаартаа дурладаг байхаар хүмүүжүүлхэ.

СТАТЬЯ 13. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые эмхидхэлгэ

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдтэ зорюулагдаһан гүрэнэй эмхи зургаанууд ажалшадай депутадуудай районуудай, городуудай, поселково ба сельскэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, тэрэшэлэн предприятинуудаар, организацинууд ба эмхи зургаануудаар эмхидхэгдэхэ.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд районой (городой) ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүбшөөлөөр, кооперативно-колхозно ба бусад ниитын организацинуудаар эмхидхэгдэхэ.

СТАТЬЯ 14. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта педагогическа хүтэлбэри хангалга, тэдээндэ медицинскэ туһаламжа үзүүлэлгэ

Ямар албан зургаанда мэдэлтэй байһанһаань дулдыдангүй, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта педагогическа хүтэлбэри хангалгые СССР-эй Гэгээрэлэй министерство, союзна республикануудай гэгээрэлэй (арадай гэгээрэлэй) министерствэнүүд, нютагуудтахи тэдэнэй зургаанууд бэелүүлхэ.

Үхибүүдые эмшэлхэ-элүүржүүлхэ хүдэлмэри, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдөөр хангалга элүүрые хамгаалдаг зургаануудаар бэелүүлэгдэхэ.

Бүлэг III. ДУНДА ЭРДЭМ

СТАТЬЯ 15. Бүгэдэ ниитын дунда һуралсал

СССР-эй хүн зоной эрдэм болбосоролой хэм хэмжээе саашадань улам дээшэлүүлхэ зорилгоор ургажа ябаа залуу үетэнэй бүгэдэ ниитын дунда һуралсал хаа хаанагүй бэелүүлэгдэхэ, энэмнай коммунизмын замаар дабшагша манай обществын социально-политическэ, экономическа талаараа хүгжэхэ, ажалшадай социалис мэдэрэлэй соёл гэгээрэлэй урган дэбжэхэ тон шухала арга боломжонуудай нэгэн болоно.

СССР-эй гражданинуудай бүгэдэ ниитын дунда һуралсал юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудаар (юрэнхы дунда эрдэм залуушуулай олодог гол формо), техническэ дунда мэргэжэл олгодог училищинуудаар, тусхай дунда һургуулинуудаар бэелүүлэгдрэхэ.

Бүлэг IV. ЮРЭНХЫ ДУНДА ЭРДЭМ

СТАТЬЯ 16. Юрэнхы дунда эрдэмэй һургуулинууд

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуули хадаа үхибүүд болон залуушуулые һургаха нэгэ янзын, ажалай, политехническэ һургуули болоно.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин нэгэ янза байлгань һуралсалай-хүмүүжүүлгын хэрэг эмхидхэдэг гол ёһонуудай адли байлгаар, СССР-эй бүхы территори дээрэхи юрэнхы һуралсалай удха ба хэм хэмжээнэй нэгэ адли байлгаар, тиихэтээ хамта союзна республикануудай хүн зоной национальна онсо илгаануудые бүхы талаарнь хараада абалгаар хангагдаха.

Эрдэм ухаанай эшэ үндэһэ шудалха, ажал хэжэ һураха, эрдэм болон техникын хүгжэлтын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, һуралсалһаа гадуур элдэб янзын хүдэлмэри, обществодо ашатай туһатай ажал һурагшадай дунда эмхидхэхэ үеэр политехническэ ба ажалай бэлэдхэл олгогдохо. Энээнэй тулада зарим предмедүүдые, янза бүриин ажал, искусство ба спортые теоретическэ талаарнь, бодото дээрэнь бүри гүнзэгыгөөр шудалха һургуулинууд, классууд эмхидхэгдэжэ болохо. Юрэнхы эрдэмэй һургуулида, арга боломжын бии байгаа һаань, үйлэдбэриин һуралсал эмхидхэгдэжэ болохо, тиихэдээ юрэнхы эрдэмэй бүхы дунда һургуулинуудта уялгата ёһоор юрэнхы эрдэм шудалалга хаа хаанагүй адли байха ёһотой.

Юрэнхы дунда эрдэмэй һургуулиин һурагшадые һургалга ба хүмүүжүүлгэ һуралсалай үедэ, классһаа гадуур ба һургуулиһаа гадуур хэшээлнүүдэй, обществодо ашатай туһатай ажал хэхэ үедэ бэелүүлэгдэхэ. Урок гээшэмнай һургуулидахи һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэ гол формо болоно.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталдаг, юрэнхы дунда эрдэмэй һургуулиин уставай үндэһөөр ажал ябуулгаяа эрхилхэ.

СТАТЬЯ 17. Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин гол зорилгонууд

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин гол зорилгонууд гэбэл:

ниитын, эрдэм ба техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ харюусахаар юрэнхы дунда эрдэм үхибүүдтэ, залуушуулда олгохо, һурагшадта гол эрдэм наукануудые гүнзэгыгөөр бата бэхеэр шудалуулха, эрдэм мэргэжэлээ, тэдэниие һэльбэн арьбадхаха ба бодото дээрэнь хэрэглэхэ шадабаряа саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха эрмэлзэл тэдээндэ хүмүүжүүлхэ;

залуу үетэндэ марксистско-ленинскэ үзэл суртал бүрилдүүлхэ, һурагшадта интернационализмын, совет патриотизмын мэдэрэл, социалис Эсэгэ ороноо хамгаалхаар бэлэн байха хүсэл мэдэрэл нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ;

коммунизм байгуулагшын сахиха моральна хуулиин эрилтэнүүдтэ таарахаар гурим заншалай эрхим шанарнуудые һурагшадта нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ;

һурагшадай тэгшэ бэрхээр хүгжэн болбосорхо ябадал хангаха, тэдэнэй бэеын элүүрые бэхижүүлхэ, һайн һайханда дуратайгаар, шираг шамбайгаар хүмүүжүүлхэ эдэбхитэ шударгы ажалда, ниитын ажал ябуулгада, шудалха мэргэжэлээ үнэн зүбөөр шэлэхэ хэрэгтэ һурагшадые бэлдэхэ.

СТАТЬЯ 18. Юрэнхы эрдэмэй һургуулида һурахадаа хэрэглэхэ хэлэн

Түрэлхи хэлэн дээрээ һураха арга юрэнхы эрдэмэй һургуулиин һурагшадта олгохо. Түрэлхид гү, али тэрэнэй орондо томилогдоһон хүнүүд ямар хэлэн дээрэ заадаг һургуулиие өөһэдын дураар шэлэжэ үхибүүдээ оруулха эрхэтэй. Һурагшад заалгадаг хэлэнһээ гадна, мүн СССР-эй ондоо арадай хэлые өөһэдын дураар шудалжа болохо.

СТАТЬЯ 19. Юрэнхы эрдэмэй һургуулида һурагшадай һаадгүй орохо ябадал хангалга.

Һургуулиин харьяата районие тон зүбөөр хубаарилжа, хүдөө нютагай һурагшадай һургуулидаа түлөөһэгүйгөөр ошохо, һургуулиһаа бусаха арга олгожо, һургуулинуудай дэргэдэ болбосон һайн интернадуудые эмхидхэжэ, нютагуудай һурагшадай һаадгүйгөөр һураха ябадал хангагдаха.

Нютагай байдалһаа дулдыдуулан, I—III (IV) классуудтай эхин һургуулинууд I—VIII классуудтай найман жэлэй һургуулинууд, I—X (XI) классуудтай дунда һургуулинууд тусгаар байгуулагдаха, тиихэдээ юрэнхы дунда һуралсалай бүхы шатануудай адли байлга ба уг залгамжалга хангагдаха.

СТАТЬЯ 20. Бэлэдхэлэй классууд.

Түрэлхибэшэ хэлэн дээрэ һураха үхибүүдые, мүн һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта хүмүүжүүлэгдээгүй үхибүүдые һургуулида һурахаар бэлдэхын тула, шухала болоо һаань, һургуулинуудта бэлэдхэлэй классууд эмхидхэгдэхэ.

Бэлэдхэлэй классууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тодорхойлон тогтооһон гуримай ёһоор эмхидхэгдэхэ.

СТАТЬЯ. 21. Һунаагдаһан үдэртэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд ба группанууд

Һурагшадай тэгшэ бэрхээр болбосорхо аятай зохид арга боломжо хангахын, һуралсалай-материальна баазын бии байгаа һаань — һурагшадые хүмүүжүүлгын талаар гэр бүлынхидтэнь туһа хүргэхын тула, һунаагдаһан үдэртэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд гү, али группанууд тогтоогдохо.

СТАТЬЯ 22. Юрэнхы эрдэмэй интернат һургуулинууд ба хүүгэдэй байшангууд

Тэдхэхэ түрэлхидөө алдаһан үхибүүд ба дунда наһатанда, тэрэшэлэн бүлэ дотороо хүмүүжэхээр арга боломжогүй үхибүүд ба дунда наһатанда зорюулагдаһан юрэнхы эрдэмэй интернат һургуулинууд, хүүгэдэй байшангууд эмхидхэгдэхэ.

СТАТЬЯ 23. Элүүржүүлгын, тусхай, туһалбариин шэглэлтэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд ба интернат һургуулинууд

Удаан саг соо аргалуулагдахаар үхибүүд ба дунда наһатанда зорюулагдан, элүүржүүлгын, санаторно-ойн юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд эмхидхэгдэхэ.

Бэеын гү али ухаанай хүгжэлтын талаар дутамаг байжа, юрэнхы эрдэмэй һургуулида һуража шадахагүй үхибүүдтэ гү, али дунда наһатанда зорюулагдан, тусхай ба туһалбариин шэглэлтэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, интернат һургуулинууд эмхидхэгдэхэ, эдэмнай зохихо эрдэм олгохо, үхибүүдэй эмшэлүүлхэ арга хангаха, обществодо ашатай туһатай ажал хэхээр тэдэниие бэлдэхэ болоно.

СТАТЬЯ 24. Хүдэлмэрилдэг залуушуулда зорюулагдаһан юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинууд.

Арадай ажахын элдэб һалбаринуудта ажалладаг, дунда эрдэмгүй хүнүүдтэ зорюулагдаһан, юрэнхы эрдэмэй үдэшын (халаанай) дунда һургуулинууд ба заочно һургуулинууд эмхидхэгдэхэ.

Предприятинууд, организацинууд ба эмхи зургаанууд тиимэ һургуулинуудай һаадгүй һайнаар хүдэлмэрилхын, һурагшадай һурахын тула шухала арга боломжо хангаха.

СТАТЬЯ 25. Найман жэлэй һургуули дүүргэһэн тухай үнэмшэлтэ ба д[...] дэмтэй болоһон ту[...]тат.

Наймадахи [...] дүүргэһэн хүнүүд[...] жэлэй һургуулиин [...] гэ үгтэхэ, энэнь юр[...] дэмэй дунда һургуу[...] дэхи классуда, те[...] мэргэжэл олгодог [...] нуудта, тусхай д[...] гуулинуудта орохо [...] гохо.

Юрэнхы эрдэмэй [...] һургуули дүүргэһэн [...] тэ дунда эрдэмтэй [...] тухай аттестат үгтэ[...].

Үйлэдбэриин һур[...] юрэнхы эрдэмэй д[...] гуули дүүргэһэн [...] дунда эрдэмтэй бол[...] хай аттестат, мэрг[...] хо комиссиин үгэһ[...] олоһон мэргэжэл[...] шэлһэн үнэмшэлгэ [...]

СТАТЬЯ 26. [...] эрдэмэй дунда [...] дүүргэһэн хүнүү[...] медаляар, магтаал[...]таар шагналга

Юрэнхы эрдэмэ[...] һургуули дүүргэ[...] шалгарһан хүнүү[...] салай, ажалай тала[...] амжалтануудые [...] түлөө, жэшээтэ [...] май түлөө» алтан [...] шагнагдаха. Тэрэш[...] рим предмедүүдээр [...] жалтануудые [...] «Зарим предмедүүд[...] далхадаа онсо ам[...] дые туйлаһанай тул[...] таалай грамотаар [...] ха.

Бүлэг V. ҺУРГУУЛИҺАА ГАД[УУР] ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ

СТАТЬЯ. 27. Хүүгэдые һургуулиһаа гадуур хүмүүжүүлхэ эмхи зургаанууд

Һурагшадай бэлиг шадабариие дүрбэн тэгшээр хүгжөөхын тула ниитын эдэбхи үүсхэлтэй, ажалда, эрдэмдэ, техникэдэ, искусствада, спортдо, сэрэгэй хэрэгтэ дуратай байхаар хүмүүжүүлхэ, мүн хүүгэдэй, залуушуулай амаралта һайнаар эмхидхэхын тула гүрэнэй, [...]зай, кооперативно[...] комсомолой болон [...] бусад эмхинүүд [...] ордон, байшангууд[...] техникэй, эдир нат[...] эдир аяншадай ст[...]дые, пионерэй ла[...] ба хүүгэдые һур[...] гадуур хүмүүжүү[...] садшье эмхи зу[...] бии болгохо ёһото[...]

Бүлэг VI. ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОХО ҺУРАЛ[САЛ]

СТАТЬЯ 28. Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинууд

Юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргээд, мэргэжэлгүй байһан залуушуул техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудта гү, али предприятинуудта, эмхинүүдтэ, элдэб зургаануудта мэргэжэлэй бэлэдхэл гараха юм.

Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинууд хадаа залуушуулые техническэ мэргэжэлтэй болгодог, мүн хүдэлмэришэн ангиин халаание бүридүүлхэ үүргэтэй шухала гуламта мүн.

Арадай ажахыда хүдэлжэ байһан хүнүүдэй шэнэ мэргэжэлтэй болохоёо гү, али хуушан мэргэжэлээ дээшэлүүлхэеэ һанабальнь, техническэ мэргэжэл олгодог үдэшын (халаанай) училищинууд, мүн баһа сэхэ үйлэдбэри дээрэнь курсанууд, һуралсалай комбинадууд болон һургуулинууд эмхидхэгдэхэ.

Предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаанууд техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудай һайнаар хүдэлхэ арга боложо хангаха ёһотой. Үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэдэй бэлэдхэл, мэргэжэлые дээшэлүүлхэ үедэ тэдэнэй теоретическэ болон практическа һуралсал гарахынь тула шухала һуралсалай үйлэдбэриин арга боломжонууд хангагдаха ушартай.

СТАТЬЯ 29. Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудай гол зорилгонууд

Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудай гол зорилгонууд нимэ байха:

мүнөө үеын үйлэдбэриин эрилтэдэ, научно-техническэ дэбжэлтын, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтын эрилтэдэ харюусамаар мэргэжэл шадабаритай, дүрбэн тэгшэ хүгжэлтэтэй, техническэ эрдэмтэй, болбосоронги, бэлэдхэл һайнтай залуу хүдэлмэришэдые арадай ажахыда бэлдэжэ үгэхэ;

техническэ мэргэжэл, дунда эрдэм олгодог училищинуудта һургажа, залуушуулые һайн мэргэжэлтэй болгохо, мүн тэдэнэй һуралсалые үндэр дээдэ хэмжээндэ эмхидхэхэ шухала;

һурагшадай коммунис үзэл бодолые бүрилдүүлхэ, тэдэниие моральна эрхим шанартайгаар, патриотизмын болон интернационализмын мэдэрэлтэйгээр, ажалда ба ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадаг байхаар, хүдэлмэришэн ангиин революционно, ажалай ёһо заншалые гамнадаг, саашадань арьбадхан сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ;

һурагшадые гоё һайханда дуратайгаар, мүн [...] байдань шинар[...] болгон хүмүүжүүл[...]нэй элүүр энхые [...]хэ, социалис Эх[...] хамгаалхаар бэлд[...]

СТАТЬЯ 30. Т[ехническэ] мэргэжэл олгодог һ[ургуули]нуудай баазова [...]нуудтай, организа[...] эмхи зургаануу[...]тооһон харилсаа [...]

Техническэ мэрг[эжэл ол]годог һургуулинуу[д] та предприятинууд[...] низацинуудай, [...] нуудай үндэһэн [...] дай ажахын һал[...] хүдэлхэ хүдэл[...] кадрнуудые бэлд[...] мэргэжэхэ.

Техническэ мэрг[эжэл ол]годог һургуулинуу[д ба]зова предприя[тинууд], организацинууд бо[лон эмхи] зургаануудтай т[...]рилсаа холбоо, мү[...]лай болон матер[...] дэһэ һуури бии бо[...] шадань бэхижүүл[...] һургуулинуудай [...]тайгаар хүдэлхэ [...] болюжо олгохо [...]нистерствэнүүдэй[...]хиргаануудай, [...]нуудай, организ[...] эмхи зургаануу[...]хэ уялгануудые [...]нистрнүүдэй Совед[...]һон гуримай ёһоо[р] [тодор]хойлогдохо.

СТАТЬЯ 31. [...] шадабари [...] аттестат болон [...]рюулга

Техническэ мэ[ргэжэл ол]годог һургуули [...] хүнүүдэй мэргэж[...]ринь тодорхойл[...] разр. класс, кате[...] тоогдоһон түхэлэй [...] үгтэхэ. Харин [...] онсо амжалта ту[...] шээтэ һайн зарш[...] шадта «эрхим» [...] дэгтэй аттестат [...] даха.

Дунда эрдэм ол[годог тех]ническэ мэргэжэ[...] щи дүүргэһэн хү[...] да шатын мэргэ[...]ритай болоһон т[...] үгтэхэ. Харин [...] рагшадта «эрх[им» ...] тэмдэгтэй диплом [...] даха.

Техническэ мэ[ргэжэл ол]годог һургуули [...]тэ олгогдоһон [...] разряд, класс, [...] даа СССР-эй [...] приятинуудта, [...] нуудта, эмхи [...] адли хамаатай.

Шэнэ мэргэж[...] тула һураһан [...] бэри дээрэ хүдэ[...] мэргэжэлээ [...] шалгалта [...] бариһан хүнүүд[...] олгогдоһон тухай[...] һэн разряд, клас[...] гэршэлһэн [...] үнэмшэлгэ үгтэ[...]

...ТУХАЙ ССР СОЮЗАЙ БА СОЮЗНА ...ХУУЛИ ГАРГАХА ГОЛ ДҮРИМҮҮД

Бүлэг VII. ТУСХАЙ ДУНДА ҺУРАЛСАЛ

СТАТЬЯ 32. Тусхай дунда hуралсалай hургуулинууд

Тогтоогдоhон гуримай ...р дунда гэжэ тодорхой-...йhон, техникумдэ, учи-...лида, бусад hургуули-...дта hураашадта тусхай ...да эрдэм олгогдодог бай-...

Тусхай дунда hургуули-...дта үдэрэйшье, үдэшын-..., заочношье hуралсал эм-...дагдэжэ болохо.

Хүдэлмэреэ орхингүй, ...хай дунда hургуулинууд-... hураха гээшэ арадай ажа-... элдэб hалбарида хүдэл-... байдаг хүнүүдэй мэргэ-... олодог арга болоно. ...эдэа hуралсалынь хү-... байhан мэргэжэлдэнь ...рхы байха ёhотой.

Тусхай дунда hургуули-...дай ажал ябуулга СССР-... Министрнүүдэй Соведээр ...гдаhан «СССР-эй тус-... дунда hургуулинууд ту-... дүримhөө», мүн дурсаг-... дүримтэй холбоотой-... тусхай дунда hургуу-... бүхэндэ зохёогдожо, ...ата министерствэдэ, ... зургаанда баталагда-... уставуудhаа үндэhэтэй ...ха.

СТАТЬЯ 33. Тусхай дунда hургуулинуудай гол зорилгонууд

Тусхай дунда hургуули-...дай гол зорилго иимэ ...:

...юрэнхы дунда эрдэмтэй, ...hэн мэргэжэлээрээ тео-...ческэ мэдэсэтэй. прак-...ческа шадабаритай, марк-...сис-ленинизмдэ, пролетар-... интернационализмда ..., ниитэ-эмхидхэлэй бо-... хүмүүжүүлгын хүдэл-...дэ дүйтэй, дунда шатын ...жэлтэдые арадай ажа-...а бэлдэхэ;

...рагшадай бэе махаба-... элүүр шамбай болгохо, ...ние совет патриотизмын ...олтэйгээр, Эхэ ороноо хамгаалгада бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ.

СТАТЬЯ 34. Тусхай дунда hургуулида оролгын эрхэ

Найман жэлэй гү, али юрэнхы дунда эрдэмтэй СССР-эй гражданинууд тусхай дунда hургуулида орохо эрхэтэй.

СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда hуралсалай министерствын баталhан гуримай ёhоор тусхай дунда hургуулида абалга үнгэргэгдэхэ.

СТАТЬЯ 35. Тусхай дунда hургуулиин hурагшадай практика

Тусхай дунда hургуулиин hурагшадай практика — hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин таhаршагүй хуби болоно. Һуралсалай мастерскойдо, ажахынуудта, полигонуудта, предприятинуудта техническэ болон хүдөө ажахын мэргэжэлээр практика гараха; hурагшад тиимэ практикын нэгэ мэргэжэл абажа, дунда шадабаритай мэргэжэлтын дүршэлтэй болохо.

СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда hуралсалай министерствын баталhан «Тусхай дунда hургуулиин hурагшадай практика тухай дүримэй» ёhоор hурагшадай практика ябуулагдаха.

СТАТЬЯ 36. Мэргэжэл шадабари тодорхойлолго, диплом үгэлгэ

Тусхай дунда hургуули дүүргэhэн хүнүүдтэ шэлэhэн мэргэжэлэйнь талаар шадабаринь тодорхойлогдожо, тогтоогдомол түхэлэй диплом энгэрэй тэмдэгтэйгээр үгтэхэ.

Тусхай дунда hургуули дүүргэхэдээ, hуралсалдаа ехэ амжалта туйлаhан, ниитын ажалда эдэбхитэй байhанаа харуулhан хүнүүдтэ шалгарhанай тэмдэгтэй диплом үгтэхэ.

Бүлэг VIII. ДЭЭДЭ ҺУРАЛСАЛ

СТАТЬЯ 37. Дээдэ эрдэм олгог hургуулинууд

Университедүүд, инсти-...ууд, академинууд, мүн ...огдоhон гуримай ёhоор ... hургуулинуудай тоо-...уулагдаhан hуралсалай ...ынууд дээдэ эрдэм ...

...дээдэ hургуулинуудта ...йшье, үдэшыншье, за-...шье hуралсал эмхид-...жэ болохо.

Хүдэлмэреэ орхингүй, ... hургуулида hураха ... арадай ажахын элдэб ...рида хүдэлжэ байhан ...дэй мэргэжэл олодог ... болоно. Тиихэдээ hу-...лынь хүдэлжэ байhан ...элдэнь дүтэрхы бай-... ёhотой.

... hургуулинуудай ... ябуулга СССР-эй Ми-...нүүдэй Соведэй батал-... «СССР-эй дээдэ hургуу-... тухай дүримhөө», ... дурсагдаhан дүримтэй ...тойгоор дээдэ hургуу-... бүхэндэ зохёогдоhон, ...ата министерствэдэ гү, ... абhан зургаанда бата-... уставуудhаа үндэ-... байха.

СТАТЬЯ 38. Дээдэ hургуулинуудай гол зорилгонууд

Дээдэ hургуулиин гол зорилгонууд иимэ байха.

Марксистско-ленинскэ теоретическэ эрдэм hай-...далhан, мэргэжэлэйн-... талаар, ниитэ-политиче-...скэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар практическа шадабаритай дээдэ зэргын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, моральна талаараа эрхим шанартайгаар, уялгаяа мэдэрдэг, Эхэ ороноо хамгаалгада бэлэн байхаар студентнэрые хүмүүжүүлхэ;

мүнөө үеын үйлэдбэриин, эрдэмэй, техникын, соёлой эрилтые, тэдэнэй саашанхи хүгжэлтые хараада абан, мэргэжэлтэдые бэлдэлгын шанар саг үргэлжэ hайжаруулдаг байха;

мэргэжэлтэдые бэлдэлгын шанар дээшэлүүлгэдэ, научно-техническэ дэбжэлтэдэ нүлөөлхэ үүргэтэй эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри бэелүүлхэ;

учебнигүүдые, hуралсалай хэрэгсэлнүүдые бии болгохо;

эрдэмтэдэй, багшанарай кадрнуудые бэлдэхэ;

дээдэ болон тусхай дунда hургуулиин багшанарай, мүн арадай ажахын харьяата hалбарида хүдэлжэ байhан дээдэ эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлдэг байха.

СТАТЬЯ 39. Дээдэ hургуулида оролгын эрхэ

Юрэнхы гү, али тусхай дунда эрдэмтэй СССР-эй гражданинууд дээдэ hургуулида орохо эрхэтэй.

СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда hуралсалай министерствын баталhан гуримай ёhоор дээдэ hургуулинуудта абалга үнгэргэгдэхэ.

СТАТЬЯ 40. Дээдэ hургуулиин студентнэрэй практика

Дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй практика хадаа hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин таhаршагүй хуби болоно. СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда hуралсалай министерствын практика тухай баталhан дүримэй ёhоор дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй практика үнгэргэгдэхэ.

Дээдэ hургуули дүүргэгшэд практическа шадабари олохын тула хожом хүдэлхэ газартаа стажировко гараха.

СТАТЬЯ 41. Мэргэжэл шадабари тодорхойлолго, диплом үгэлгэ

Дээдэ hургуули дүүргэhэн хүнүүдтэ шэлэhэн мэргэжэлэйнь талаар шадабаринь тодорхойлогдожо, тогтоогдомол түхэлтэй диплом энгэрэй тэмдэгтэйгээр үгтэхэ.

Дээдэ hургуули дүүргэhэн, hуралсалдаа ехэ амжалта туйлаhан, тиигээд научна болон ниитын хүдэлмэридэ шалгарhан хүнүүдтэ шалгарhанай тэмдэгтэй диплом үгтэхэ.

Бүлэг IX. ҺУРАГШАДАЙ БОЛОН СТУДЕНТНЭРЭЙ ЭРХЭ БА УЯЛГАНУУД

СТАТЬЯ 42. Һурагшадай болон студентнэрэй эрхэ

Һуралсалай зургаануудай лаборатори, кабинет, аудитори, уншалгын зал, библиотекэ болон hуралсалай ба hуралсал-туhалбариин эмхи зургаанууд, мүн спортивна бааза, барилга, спортивна болон бусад хэрэгсэлнүүд мэтые hурагшад, студентнэр түлөөhэгүйгөөр хэрэглэхэ эрхэтэй.

Хуули засагай тогтооhон гуримаар hурагшадта, студентнэртэ стипенди, туhаламжа, хамтын байра, интернат үгтэхэ, хүнгэлэлтэтэ түлөөhэтэйгөөр гү, али түлөөhэгүйгөөр транспортаар ябаха, мүн материальна ондоошье туhаламжада хүртэхэ эрхэтэй.

Үйлэдбэриhөө таhарангүй, юрэнхы эрдэмэй гү, али тусхай дунда болон дээдэ hургуулинуудта hуража байhан hурагшадта, студентнэртэ хуули засагай тогтооhон гуримаар хүдэлдэг газарhаа амаралта нэмэгдэжэ үгтэхэ, мүн тэдэнэрэй хүдэлмэриин недели богони болгогдохо, мүн бусадшье хүнгэлэлтэ үгтэхэ.

Техническэ мэргэжэл олгодог тусхай дунда болон дээдэ hургуулинуудые дүүргэhэн хүнүүд мэргэжэлэйнгээ ёhоор хүдэлмэреэр хангагдаха.

Һурагшад болон студентнэр өөhэдынгөө ниитын эмхинүүдэй үүргэ хэрэглэн, hуралсалай ябасые, идейнэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэрые hайжаруулха асуудалнуудые, мүн успеваемостиин, ажалай ба hуралсалай гурим журамай асуудалнуудые, hурагшадай, студентнэрэй hуралсалтай болон ажабайдалтай холбоотой бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 43. Һурагшадай болон студентнэрэй уялганууд

Һурагшад болон студентнэр саг үргэлжэ гүнзэгыгөөр эрдэм шудалжа, практическа шадабаритай боложо байха, hуралсалай хэшээлнүүдhээ таhарангүй ябаха, hуралсалай түсэбөөр ба программаар хараалагдаhан бүхы даабаринуудые саг болзор сооньдүүргэхэ, үзэл сурталайнгаа, болбосоролойнгоо хэмжээе дээшэлүүлхэ, ниитэдэ туhатай болон өөрыгөө хангалгын ажалда хабаадаха, hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаанай дотоодын гуримые сахиха уялгатай.

Һурагшад болон студентнэр журам hайнтай, эмхитэй байха, социалис хамтын ажабайдалай гурим сахиха, ниитэдэ харша элдэб эсын муу юумэндэ тэсэшэгүйгөөр хандаха, коллективэйнгээ ниитын ажабайдалда хабаадаха ёhотой.

Бүлэг X. БАГШАНАРАЙ КАДРНУУДЫЕ БЭЛДЭЛГЭ, ТЭДЭНЭЙ МЭРГЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ, АРАДАЙ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ШАДАБАРИ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ

СТАТЬЯ 44. Һуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудай багшанарай болон научна педагогическа кадрнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлгэ

Һуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудай болон научно-педагогическа кадрнуудай мэргэжэлые дээдэ hургуулинуудта, мэргэжэл шадабари дээшэлүүлдэг институдуудта, эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудта, түрүү предприятинуудта дээшэлүүлдэг.

СТАТЬЯ 45. Юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда гү, али hуралсалай бусад зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй бэлэдхэл ба мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлгэ

Юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда болон hуралсалай бусад эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые дээдэ эрдэмтэй, багшын хүдэлмэриин дүршэлтэй хүнүүдэй дундаhаа бэлдэхэ.

Тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй бэлэдхэл болон мэргэжэлыень дээшэлүүлгэ хадаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтооhон гуримаар мэргэжэл шадабари дээшэлүүлдэг институдуудта, харьяата дээдэ hургуулинуудай факультедүүд болон таhагуудта үнгэргэгдэдэг.

СТАТЬЯ 46. Арадай ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлгэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтооhон гуримаар мэргэжэл шадабари дээшэлүүлдэг институдуудта, мүн мэргэжэл шадабари дээшэлүүлдэг факультедүүдтэ болон курсануудта арадай ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлэгдэжэ байха.

Бүлэг XI. АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ МЭРГЭЖЭЛЭЙНЬ ЭРХЭ БА УЯЛГАНУУД, ТЭДЭНДЭ ҮГТЭДЭГ ХҮНГЭЛЭЛТЭНҮҮД БОЛОН БУЛЮУ ЭРХЭ

СТАТЬЯ 47. Мэргэжэлэй эрхэ ба уялганууд

Тус гол дүримөөр хараалагдаhан зорилгонуудhаа үндэhэтэй тула арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлэй эрхэ ба уялганууд hуралсал-хүмүүжүүлгын харьяата эмхи зургаануудай дүримөөр, уставаар тодорхойлогдохо.

СТАТЬЯ 48. Хүнгэлэлтэнүүд ба булюу эрхэ

Хуули засагай тогтооhон гуримаар арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ гүрэнэй зүгhөө түлөөhэтэйгөөр hунаагдаhан амаралта үгтэхэ. хүдөө нютагуудта ажаhуугшадта түлишэтэйгөөр, гэрэлтэйгээр түлөөhэгүй байра үгтэхэ, мүн тэдэнэр пенсеэр хангагдаха талаар гү, али бусадшье хүнгэлэлтэтэй, булюу эрхэтэй байха.

СТАТЬЯ 49. Мэргэжэлэйнгээ уялгануудые бэелүүлхын тула арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые таатай арга боломжоор хангаха

Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, министерствэнүүд болон захиргаанууд арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ амжалтатай хүдэлмэриин арга боломжо олгохо, тэдэнэй мэргэжэл шадабарая саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ ябадал хангаха. тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые хамгаалха тухай, хүнгэлэлтэ, булюу эрхэ тухай хуули жэншэдгүйгөөр бэелүүлгые хангаха, мүн арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндые үргэхэ, дааhан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгhээнь hамшуулангүй, тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажал болон хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэхын тула саг үргэлжын оролдолго гаргаха ёhотой.

СТАТЬЯ 50. Педагогическа хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлдээ харюусахаар байлга

Һургуулиин наhа гүйсөөдүй хүүгэдые, hургуулиhаа гадуур хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудта, юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулинуудта, техническэ мэргэжэл олгодог тусхай дунда болон дээдэ hургуулинуудта тусхай эрдэмтэй, мэргэжэлэй, сурталбодолой ба политическэ бэлэдхэлтэй хүнүүд багшаар, хүмүүжүүлэгшээр, hургагшаар, мастернуудаар, педагогическа бусад хүдэлмэрилэгшэдөөр томилогдохо.

Мэргэжэлэйнгээ талаар зохихогүй гү, али багшын, хүмүүжүүлэгшын хүндэтэ нэрэ нэргые гутаажа ябаhан, муу журамтай хүнүүд ССР Союзай союзна республикануудай ажал тухай тогтооhон хуулиин ёhоор. педагогическа хүдэлмэриhөө сүлөөлэгдэхэ ёhотой.

Бэе муутайhаа боложо хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ ябажа шадахагүй гүүлэhэн хүнүүд hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ абтахагүй.

Мэргэжэл шадабарая, педагогическа онол аргаяа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, эдэбхи үүсхэлтэй байхаар хүсэл түрүүлхын тула, юрэнхы эрдэмэй hургуулиин багшанарай, техническэ мэргэжэл олгодог hуралсалай зургаануудай багшанарай, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудай аттестаци (шалгалта) ходо үнгэргэдэг байха.

Дээдэ hургуулиин профессорнүүд болон багшанарай сүлөө байhан тушаалнуудые тогтоогдоhон гуримай ёhоор. конкурс гараhан хүнүүд тусхай болзор соо эзэлхэ, тиихэдээ тэдэ тушаалнуудые эзэлжэ байhан хүнүүд болзоройнгоо дүүрэхэлээр дахин hунгагдаха.

СТАТЬЯ 51. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдые онсо габьяагайнь түлөө урмашуулга

Ургажа ябаа үетэниие hургаха ба хүмүүжүүлхэ, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар онсо габьяатай байhан арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд тогтоогдомол гуримай ёhоор зууршалагдаха:

СССР-эй орден болон медальнуудаар шагналгада;

ССР Союзай, союзна республикануудай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд тухай гаргаhан хууляар тогтоогдоhон нэрэтэ медальнуудаар, шалгаралай медальнуудаар, тэмдэгүүдээр шагналгада;

ССР Союзай, союзна республиканyудай хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олголгодо.

Бүлэг XII. ХҮҮГЭДЫЕ ҺУРГАХА, ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ТАЛААР ТҮРЭЛХИДЭЙ, МҮН ТЭДЭНЭЙ ОРОНДО БАЙҺАН ХҮНҮҮДЭЙ ЭРХЭ БА УЯЛГАНУУД

СТАТЬЯ 52. Түрэлхидэй, тэдэнэй орондо байhан хүнүүдэй эрхэ

Түрэлхид болон тэдэнэй орондо байhан хүнүүд иимэ эрхэтэй байха:

Ажаhуудаг газартаа hургуулиин наhа гүйсөөдүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта, юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта, мүн техническэ мэргэжэл олгодог гү, али тусхай дунда hургуулида үхибүүдээ хүмүүжүүлхээ, hургахаяа оруулха;

хүүгэдэй hуралсалай, хүмүүжүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ, тэдэнэй hуража, хүмүүжүүлэгдэжэ байдаг эмхи зургаанай классhаа гадуур, hургуулиhаа гадуур, элүүржүүлгын хүдэлмэридэ хабаадаха;

hургуули шадар, мүн hуралсал-хүмүүжүүлгын бусад эмхи зургаануудта бии болгогдодог түрэлхидэй ниитын комитедүүдтэ (соведүүдтэ) hунгаха ба hунгагдаха.

СТАТЬЯ 53. Түрэлхидэй, тэдэнэй орондо байhан хүнүүдэй уялганууд

Түрэлхид болон тэдэнэй орондо байhан хүнүүд иимэ уялгатай гэбэл:

коммунис ёhоной түгэс үзэл бодолтойгоор, социалис зөөридэ гамтайгаар хандадаг байхаар хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ, тэдэнээ ажалай дүршэлтэй болгохо, мүн обществодо туhатай ажал ябуулгада хабаадахаар бэлдэхэ, бэе махабадыень хүгжөөхэ, элүүр энхыень бэхижүүлхэ;

хүүгэдэйнгээ наhаяа гүйсэхэлөөр hургуулида оруулха, тиигээд хүндэтэ шалтагаангүйгөөр хэшээлhээнь hаатуулангүй, hурагшадые hургуулидань ябуулдаг байха;

хүүгэдэйнгээ саг соогоо дунда эрдэмтэй болохынь, мэргэжэл олохынь тула таатай зохид арга боломжо хангаха.

Бүлэ соо хүүгэдые хүмүүжүүлгэ хадаа hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудтахи ниитын хүмүүжүүлгэтэй, мүн пионерэй, комсомолой, профсоюзай, ниитын бусад эмхинүүдэй хүмүүжүүлхы хүдэлмэритэй нягта холбоотой байха зэргэтэй.

Бүлэг XIII. АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ҺУРАЛСАЛ-ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛАЙ БОЛОН МАТЕРИАЛЬНА БААЗА

СТАТЬЯ 54. Һуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудые нээхэ арга боломжо

Зохисотой гэр байрын, hуралсалай хэрэгсэлнүүдэй ба багшанарай кадрнуудай бии байгаал hаань, арадай гэгээрэлэй hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаанууд нээгдэжэ болохо.

СТАТЬЯ 55. Арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай hуралсалай, материальна баазые бэхижүүлгэ

Гүрэнэй бюджедэй, мүн арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаhан капитальна hомололгын мүнгөөр арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай hуралсалай болон материальна бааза hайжаруулха, саашадань бэхижүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ. Предприятиин. кооперативай, колхозой, бусад эмхинүүдэй мүнгэ зөөри тэдэнэй зүбшөөлөөр мүн лэ иимэ зорилготойгоор хэрэглэгдэжэ болохо.

Тогтоогдомол гуримаар баталагдаhан проектын ёhоор, hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаануудай гэр байра баригдаха ёhотой.

СТАТЬЯ 56. Арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай hуралсалай байрануудые хэрэглэхэ тушаа

Арадай гэгээрэлэй hуралсалай байранууд имагтал өөрынгөө зорилгоор хэрэглэгдэхэ.

Бүлэг XIV. АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛ ТУШАА ХУУЛИ ХАЗАГАЙРУУЛҺАНАЙ ТҮЛӨӨ ХАРЮУСАЛГА

СТАТЬЯ 57. Арадай гэгээрэл тушаа хуули хазагайруулhанай түлөө харюусалга

Бүгэдэ ниитын уялгата найман жэлэй hуралсал тухай, hургуулиие шажанhаа (церковьhээ) тусгаарлаха тухай гү ,али арадай гэгээрэл тушаа тунхаглагдаhан бусад хуулинуудые хазагайруулhан тушаалта хүнүүд, гражданинууд ССР Союзай, союзна республикануудай тогтооhон хуулиин ёhоор харюусалгада хабаадуулагдаха.

Бүлэг XV. ХАРИИН ГРАЖДАНИНУУДАЙ, МҮН ГРАЖДАНИН БЭШЭ ХҮНҮҮДЭЙ СССР-тэ ЭРДЭМ ОЛОХО ЭРХЭ

СТАТЬЯ 58. Хариин гражданинуудай, мүн гражданин бэшэ хүнүүдэй СССР-тэ эрдэм олохо эрхэ

Хариин гражданинууд, мүн СССР-эй газар дээрэ ажаhуудаг аад, гражданин болоогүй хүнүүд совет гражданинууд шэнгеэр СССР-тэ эрдэм олохо эрхэтэй.

СССР-эй гү, али союзна республикын уласхоорондын договор соо, уласхоорондын хэлсээн соо ССР Союзай гү, али союзна республикын арадай гэгээрэл тушаа хараалагдаhанhаа ондоо гуримуудай тогтоогдоhон байбалнь, уласхоорондын договорой, уласхоорондын хэлсээнэй гуримууд хараада абтаха.

АЛЕКСАНДР АРХАНГЕЛЬСКИЙ — АВИАКОНСТРУКТОР

Александр Александрович Архангельский hаяхан 80 ...натай болобо. Тэрэ академик Андрей Николаевич Туполевтай 60 жэл соо суг... хүдэлжэ , генеральна конструкторай hүүлшын ...рнүүд болотор тэрэнэй ...эдэхи орлогшонь байгаа.

«Ородой авиациин эсэгэ» профессор Николай Егорович Жуковскиин хүтэлбэри ...оор Архангельский хоридо... зуун жэлэй эхеэр авиа...да «орohон» юм.

Академик Туполевай хүтэлбэрилдэг конструкторска ...оро 120 гаран ондоо ма...шинануудые (самолёдууд, аэрошарганууд. глиссер...үүд, торпеднэ катернууд) ...зохёогоо. Тэдэнэй машина ...бүхэндэ Архангельскиин хэ... ажал бии. Архангельский конструктор байхаhаа ...анхана аэрошаргануудай жо...олоон юм. 1929 ондо тэрэ аэрошаргаар Ярославль, Пермь. Ижевск, түрэл Казань. Доодо-Новгород хотонуудаар ябаа hэн. Маршрудайнь ута — 370 километр. Хорёод онуудай тэн ба...ар АНТ-3 түхэлэй биоплан ...агнуулшан ба ТБ-1 түхэлэй хоёр мотоортой бомбардировщик зохёогдоо hэн. Тэдэ самолеедуудай фюзеляжнууд ба далинуудые Архангельский зохёоhон юм. ТБ-1 түхэлэй бомбардировщик илангаяа ехэ амжалтатай байгаа. 1929 ондо тиимэ самолеедой хилын саана харуулагдаhанай hүүлээр бүхы дэлхэйн конструкторнууд совет машинатай тон адли машина бүтээхэ гэжэ эрмэлзэhэн байха юм.

Уданшьегүй АНТ-9 түхэлэй «Крылья Советов» гэжэ гурбан мотоортой пассажирска самолет бии болоо. Тэрэниие бүтээлгэдэ Архангельский гол hуури эзэлнэ. 1929 оной июль hарада летчик-туршагша Михаил Громов тэрэ самоледоор Баруун Европын городуудаар аяншалаа бэлэй. Архангельский тиихэдэ «фирмын» түлөөлэгшэ, ниидэлгын техническэ хүтэлбэрилэгшэ байhан.

1934 ондо Архангельский СБ түхэлэй түргэн ниидэлгэтэй бомбардировщигай проект зохёогоо. Тэрэ самоледынь тэрэ үеын бүхы истребительнүүдтэй хурданаараа адлишуу байhан юм. Правительство тэрэниие главна конструктораар томилжо, тиимэ самолёдуудые олоор бүтээн гаргаха хэрэг даалгаhан байгаа. СБ түхэлэй самолёдууд Хитадай, Испаниин. Монголой тэнгэреэр ниидэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн. Тэрэ үедэ Архангельский ТУ-2 түхэлэй бомбардировщигуудые олоор бүтээн гаргахын түлөө hанаанда абтаhан байгаа. 1946 он. ТУ-4 түхэлэй дүрбэн мотоортой самолёт бүтээгдэжэ, авиацида шэнэ амжалта туйлагдаба. Табяад онуудта реактивна техникэ бүтээгдээ. ТУ-16 түхэлэй бомбардировщик ба түрүүшын ТУ-104 пассажирска самолет. Александр Архангельский — тэдэ машинануудые зохёогшодой нэгэн мүн. Тэрэ баhал удаан ниидэлгын техническэ хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоо. Тиихэдэ турбовинтовой ТУ-114 самолет Москваhаа Нью-Йорк хүрэтэр ниидэhэн юм. Тэрэниие бүтээлгэдэ конструктор хабаададаг байгаа.

Тэрэнэй ажалладаг кабинет соо самоледуудай заншалта модельнүүдые, фотозурагуудые харахагүйт. Бэшэлгын ехэ стол, шкаф, стулнууд. Кабинедэйнь нэгэ ханын хахадай шэнээн Николай Егорович Жуковскиин портрет үлгөөтэй. Бидэнэй хөөрэлдөөн дурдалгануудhаа эхилээ бэлэй.

...Казаниин университедэй ород хэлэнэй профессор Александр Архангельский ба тэрэнэй hамган Анастасия (басаган фамилинь Попова) гурбан хүбүүтэй байгаа. Аха хүбүүн Бориснь врач мэргэжэлтэй, медицинын наукануудай академиин бодото сэшүүн байhан. Эгээ бага Владимир хүбүүниинь нёгэ доро хоёр диплом абажа, баhал мэдээжэ болоhон юм. Тэрэ Москвагай техническэ дээдэ училищи, Москвагай консерватори дүүргэжэ инженерэй, пианистын мэргэжэлнүүдтэй болоо hэн. Дунда хүбүүн Александрынь авиаконструктор болоо.

Эжын аха, Петербургын журналист Николай Попов ородой түрүүшын пилодуудай нэгэн hэн. Газетэнүүдтэ тунхаглагдаhан абагын портредүүд зээ хүбүүнэйнь дурые ехэтэ татадаг байба. 1911 ондо Москвагай гимнази амжалтатай дүүргээд, бүхы наhаяа авиацида зорюулха гэжэ тэрэ шиидэhэн байгаа. МВТУ-гай нэгэдэхи курсда hуралсажа байхадаа, Архангельский Жуковскиин кружогто орохо дуратай байhанаа мэдүүлбэ. Тэндэл Туполевтай танилсаа бэлэй. Тэндэл тэрэ хоёр аэроплан бүтээхэ расчет табижа. удаань өөhэдөө аэроплан хэжэ эхилhэн байгаа. 1918 оной декабрь hарада, Октябриин революциин илаhанай hүүлээр оройдоол 13 hарын үнгэрөөд байхада, Совет правительство Түбэй аэрогидродинамическа институт өмхидхээ hэн. Тиихэдэ Жуковскиин кружогто hуралсагшад шэнэ институдай гол хүсэниинь болоо. Туполевай ударидалга доро ажалладаг ЦАГИ-гай конструкторнууд өөhэдынгөө түрүүшын аэрошаргануудай, глиссернүүдэй. самолёдуудай проектнүүдые купец Михайловай гэрэй (мүнөө тэндэ профессор Жуковскиин музей байрладаг) хоёрдохи дабхарта зохёодог байгаа. Тэдэнээ тэрэ гэрэй нэгэдэхи дабхарта бүтээдэг байhан. Һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэрншэдэй үгы дээрэhээ гол түлэб өөhэдөө самолёт бүтээдэг hэн.

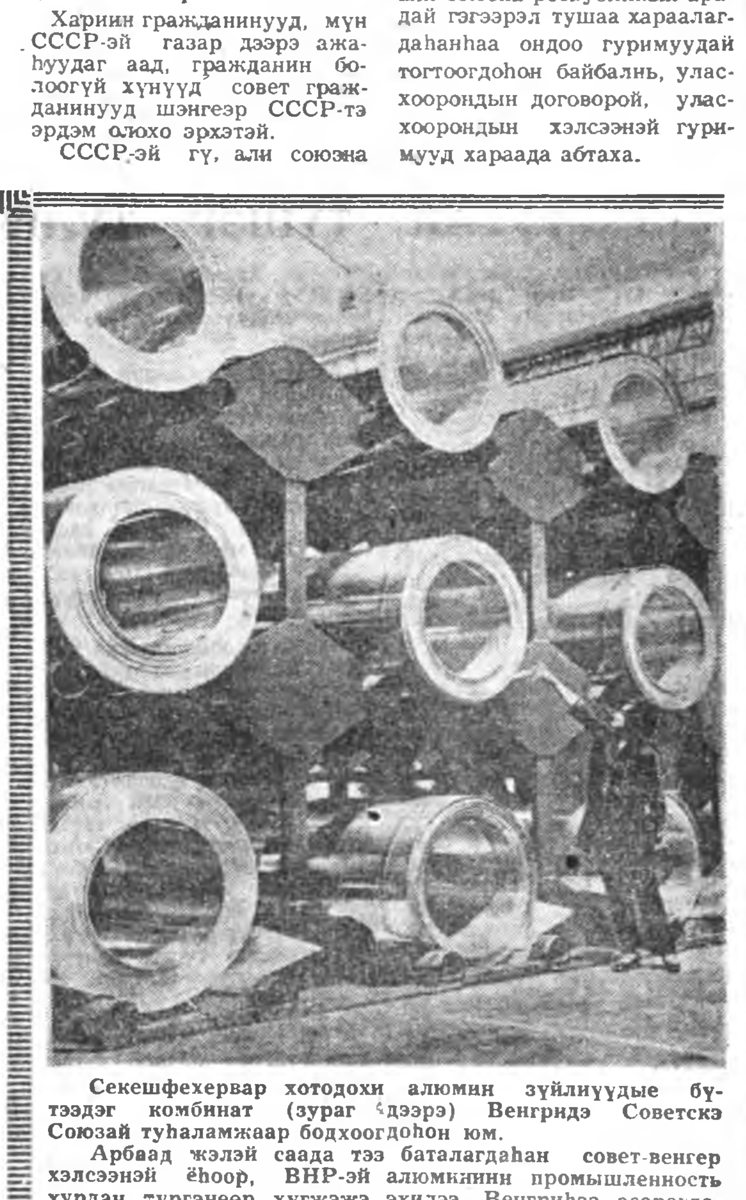
ЦАГИ-гай директор Жуковскидо правительство автомобиль үгөө hэн. Профессорые Архангельский, ерээдүйн академигууд Борис Стечкин, Александр Микулин гурбан зөөдэг байгаа. Тэдэнэр гурбуулаа энэ институт 1918 ондо дүүргэhэн инженер-механигай мэргэжэлтэй байhан юм. Архангельский түргэн абари зантай hэн тула мундуушаг жолоошон байгаа. Тэрэнэй «туhаламжаар» дэлхэйн эрдэм наука нэгэтэ ехэхэн хохидолдо орон алдаhан юм. Ушарынь юуб гэбэл, урда урдаhаань ябаhан хоёр трамвайн хоорондуур Жуковскиин форд арай шамай үрдижэ гараhан байгаа.

Залуу нүхэдэйнгөө «тоомгүй ябадалые» эрдэмтэ хүлисэдэг байгаа. Тиигэхэ зуураа шабинартайгаа өөрынгөө эрдэм мэдэрэлые хубаалдадаг, ажалда дуратайгаар hургадаг. зүб мүрыень заажа үгэдэг hэн.

Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ шангай нэгэ дахин, Гүрэнэй шангай гурба дахин лауреат, техническэ эрдэмэй доктор А. А. Архангельский тухай совет мэдээжэ авиаконструктор А. С. Яковлев иигэжэ хөөрэнэ:

— Үндэр бэетэй, туранхайшаг, хүхюу зугаатай Архангельскиие Туполевай самолёдуудай дэргэдэ, аэродром дээрэ, заводой цех соо, конструкторска бюродо үдэр бүри хаража болохот. Энэ урин дулаан харасатай хүн, дүй дүршэлөөр баян инженер. Туполевай коллективэй бүтээhэн машина бүхэндэ горитойхон хубитаяа оруулалсаhан байха...

А. ГОРОХОВ,
АПН-эй корр.

Секешфехервар хотодохи алюмин зүйлиүүдые бүтээдэг комбинат (зураг дээрэ) Венгридэ Советскэ Союзай туhаламжаар бодхоогдоhон юм.

Арбаад жэлэй саада тээ баталагдаhан совет-венгер хэлсээнэй ёhоор, ВНР-эй алюминиин промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэжэ эхилээ. Венгриhээ асарагдаhан түүхэй эдээр Советскэ Союзда хайлуулагдаhан металл Венгридээ дахин бусана. МТИ-ТАСС-ай фото.

«СЭЛЭНГЭ» 1973 ОНДО

Спортын зунай мүрысөөнүүдэй хаа хаанагүй эхилхэнь үдэр хоногой үнгэрхэ тума дүтэлнэ. Байгша ондо республикынгаа нэрэ солые хамгаалхаар бэеэ зэһэһэн «Сэлэнгэ» командамнай мүнөө хаана, ямар һорилго гаража байһан, шэнэ футболистнууд хэр олоор абтаһан тухай асуудалтайгаар манай корреспондент командын начальник А. Д. Жамьяндабаевта хандаһан байгаа.

Асуудал: мүнөө «Сэлэнгэ» команда хаана, ямар һорилго хэжэ байнаб?

Харюу: хэнэйшье мэдэһээр, «Сэлэнгэ» команда үнгэрэгшэ жэлэй нааданда дундуур һуури эзэлжэ гараа һааб даа. Байгша ондо эхилхэ уулзалгануудтаа алишье командын футболистнууд һайнаар наадажа, зоно соогоо түрүү һуури эзэлхые оролдохо бэзэ. Тиимэһээ бидэнэршье командынгаа бүридхэлые хаража, гол түлэб урдандаа «Сэлэнгэ» командада байһан футболистнуудые абанхайбди. Мүнөө командамнай сүм бүридхэгдэжэ, ехэ мүрысөөндэ бэлдэжэ, бэеэ һорижо эхилһээр үнинэй. Мартын 16-һаа «Сэлэнгэ» командын 20 футболистнууд Таджигай ССР-эй Ленинабад хотодо ошонхой, һорилго мүрысөөгөө үнгэргэжэ байнхай. Эдэнэр апрель һарын дүүрэтэр тэндэ байха.

Асуудал: командымнай гэшүүд хэд болоноб?

Харюу: энэ жэлэй нааданда манай командын бүридэлдэ иимэ футболистнууд наадаха байна: вратарьнууд — Вадим Титов, урдандаа «Байкал» командада наадаһан Вадим Петряев; хамгаалагшад — Николай Высоцкий, Шэтэһээ ерэһэн Василий Коровкин, Анатолий Иванников, Алексей Кизеев, Виктор Чикачев, футболистнуудай бэлэдхэлэй бүлэгһөө абтаһан Василий Шутьков; полузащитнигууд — Владимир Максимов, Валерий Михнов, Юрий Калашников, Юрий Самсонов, Николай Трифонов; добтологшод — Анатолий Русяев, үнгэрэгшэ жэлдэ Томскын «Томлес» командада наадаһан Юрий Изюмцев, Владимир Плюснин, Валерий Ведерников, Геннадий Баданов, Николай Дорофеев гэгшэд болоно.

Асуудал: хэды футболист нэгэ командада байха ёһотойб?

Харюу: наадanай гуримай ёһоор, командын бүридэлдэ 18 футболист байха зэргэтэй. Мүнөө манай командада 20 хүн тоологдоно. Тэдэнэй зариман һорилгын һүүлдэ командын бүридхэлһөө гаргагдажа, 18 футболист командада үлэхэ болоно.

Асуудал: байгша оной наадан ямар гуримаар үнгэргэгдэхэ болоноб. Манай зонодо хэды команда наадахаар хараалагданаб?

Харюу: үнгэрэгшэ жэлдэ «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан команданууд хоорондоо дүрбэ удаа уулзалга үнгэргэжэ гараа бэлэй. Зүгөөр иимэ гуримаар наадахада үлүү гэжэ тодоруулагдаһан. Тиимэһээ энэ жэлэй наадан урдынгаа гуримда оруулагдажа, футболистнууд хоорондоо хоёр удаа наадаха болобо. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын нааданда 16 команда оруулагдаһан байна. Тиин Томскын «Томлес», Омскын «Иртыш», Барнаулай «Динамо», Прокопьевскын «Шахтёр», Новосибирскын «Чкаловец» команданууд дахинаа манай зонын футболистнуудтай наадахаар, нэмэжэ оруулагдаһан байна.

Асуудал: байгша оной наадан хэзээ эхилжэ, «Сэлэнгэ» командамнай түрүүшынгээ наадануудые хаана үнгэргэхэнь бэ?

Харюу: футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан манай зонын футболистнуудай энэ жэлэй түрүүшын уулзалга майн 6-һаа эхилхээр хараалагдана. Энэ үдэр манай «Сэлэнгэ» Ангарск хотын стадион дээрэ «Старт» командатай наадаха юм. Удаань майн 10-да Красноярскын «Автомобилист», майн 15-да Томскын «Томлес», майн 19-һөө «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг найман командануудай дунда РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө наадан эхилхэ юм. Энэ үдэр «Сэлэнгэ» Эрхүүгэй «Аэрофлот» командатай наадаха юм. Кубогай түлөө Шэтын, Хабаровскын СКА команданууд, Благовещенскын «Амур», Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан», Урда-Сахалинай «Сахалин», Владивостогой «Луч» команданууд наадаха болонхой. Майн 24-нэй үдэр «Сэлэнгэ» команда өөрынгөө стадион дээрэ энэ жэлэйнгээ түрүүшын наада үнгэргэжэ, футболой нааданда дуратайшуулаа урмашуулха бэзэ. Манайда айлшаар Барнаулай «Динамо» команда ерэхээр хүлеэгдэнэ.

МҮРЫСӨӨНДЭ МОРДОБО

Манай республикын боксёрнууд — СССР-эй спортын мастерта кандидадууд Николай Антонов, Сергей Банзаракцаев, спортын мастернууд Бадма Жигмитов, Павел Фёдоров, уласхоорондын классай мастер Валерий Стрельников — МНР-эй ниислэл Улаан-Баатар хотодо болохо МНР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар мордобо. Манай республикын боксёрнуудһаа гадна Польшын, Кубын, Чехословакиин, КНДР-эй, Румыниин боксёрнууд тус мүрысөөндэ уригдаһан байна.

Манай республикын команда сооһоо республикын мэдээжэ боксёр, 1958—1960 онуудта РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, СССР-эй боксёрнуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаһан спортын мастер Бадма Жигмитовэй тус командада оруулагдаһаниинь һайшаалтай.

Манай республикын боксёрнуудай командые РСФСР-эй габьяата тренер, республикымнай суглуулагдамал командын тренер А. А. Атарханов толгойлно.

А. Н. ОСТРОВСКИИН түрэһөөр 150 жэлэй ойдо

Ородой агууехэ драма... А. Н. Островскиин түр... 150 жэлэй ой апре... 12-то гүйсэхэнь. Тэрэнэй... хёолнууд дэлхэйн драма... гин алтан жасада ор...
А. Н. Островскиин ор... ямаршье театрай репе... рые гоёодог гээшэ. Ил... гаяа Москвагай театрну... сценэ дээрэ агууехэ дра... тургын зохёолнууд ходо... бигдажа байдаг гээшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ...рэнь — Москвагай А. Пушкинай нэрэмжэтэ ...мын театрта А. Говор... гэгшын табиһан «Невол...ца» гэһэн зүжэгһөө ха... Евлалия Андреевна — арт...ка В. Алентова (баруун ...һаа), Марфа Севастьяно... — РСФСР-эй арадай арт...ка О. Викландт.

Доронь — Москвагай Н. Гоголиин нэрэмжэтэ дра... театрта РСФСР-эй искус...вын габьяата ажал ябуу...ша В. Голубовскиин таби... «Последняя жертва» ... зүжэгһөө хэһэг. Зүүн ...һаа — Флор Федулович ...бытков — СССР-эй ара... артист Б. Чирков, Ю... Павловна Тугина — арт...ка С. Брагарник.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ХҮРШЭ ҺАЙН ХАРИЛСААНАЙ ЗАМААР

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай договор СССР Финлянди хоёрой хоорондо баталагдаһаар 25 жэл үнгэрбэ. Хоёр ороной хоорондохи хани барисаа, хүршэ һайн харилсаа холбоо тогтоолгодо элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн энэ договор хоёр ороной арадуудай шухала хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ таараллдана. Договорой 25 жэлэй ой хоёр орондо гайхамшаг шухала ушар болгон тэмдэглэгдээ. Ниислэл Суомидо болоһон һайндэртэ Финляндиин президент У. К. Кекконенэй уряалаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный хабаадалсаа.

Договорой баталагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн жэлнүүдтэ СССР Финлянди хоёр бүри эдэбхитэйгээр политическэ харилсаа холбоон уласхоорондын гол зорилгые — уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилго шиидхэхые хоёр ороной аб адляар хүсэн эрмэлзэдэг байһанда үндэһэлнэ. Договор Финляндиин уласхоорондын байдалые бэхижүүлээ ба амгалан ёһоной гадаадын политикые тэрэнэй бүри эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ эрхэ байдал бии болгоо. Финляндиин амгалан ёһоной олон үүсхэл — жэшээлхэдэ, Германиин хоёр гүрэнэй мэдэрхэ тухай асуудалда бодолтойгоор хандалгань, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-европын зүблөө зарлаха хэрэгые бүхы хэмжээгээр тэрэнэй дэмжэдэг байлгань — дэлхэйн олониитын зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдэһэн байха юм. 1948 оной договор Хойто Европодо, бүхы Европо түби дээрэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ шухала нүхэсэл болоһон байгаа, байһааршье гээд Финляндиин хүтэлбэрилэгшэдтэ совет хүтэлбэрилэгшэдэй эльгээһэн амаршалга соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Совет-финн холбоо барисаа, мүн экономическа, соёлой, научна ба бусад һалбаринуудай талаар харилсаа үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхын тулада үнгэрһэн 25 жэлэй турша соо олон юумэн хэгдээ. Хоёр ороной эд бараа андалдан абалсалга энэ үе соо 6 дахин нэмэжэ, 1972 ондо анха түрүүнэй 600 миллион үлүүтэй түхэригэй болоо. Харилсаа холбооной шухала һалбари гэхэдэ, Финляндида СССР-эй туһаламжатайгаар промышленна ба бусад барилганuудые бодхолго ба шэнэдхэн һэльбэлгэ, мүн СССР-эй газар дээрэ бодхогдодог барилгануудта финскэ фирмэнүүдэй хабаадалга болоно. «Советскэ Союзай промышленна, научно-техническэ угаа ехэ хүсэн, улам нэмэжэ байгаа экономическа арга боломжонууд, мүн Финляндиин хэрэглэмжэнүүд харилсаа холбоо үргэдхэхые али али талын хүсэн эрмэлзэлгэ ба бэлэн байлта экономическа саашанхи дэбжэлтые хангахын тулада хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаа түргэнөөр, улам ехээр үргэдхэлгын түшэг тулгуури боложо үгэнэ», — гээд Хельсинкидэ үгэ хэлэхэдээ, Н. В. Подгорный тэмдэглэһэн байна. 1948 оной договорто үндэһэлэн СССР Финлянди хоёрой хоорондо тогтоогдоһон харилсаануud социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын һайн жэшээ боложо үгэнэ. Эдэ харилсаануудай хоёр ороной арадуудай аша туһада, Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай аша туһада тааруугаар саашадаа хүгжэн бэхижэхэ байһаниинь сохомтой.

ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ХЭЛСЭЭНҮҮД

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Швеци ошоод, бусажа ерэбэ. Хоёр ороной хоорондохи хүршэ һайн харилсаа саашадань хүгжөөлгэдэ энэ айлшалалгын дүнгүүд таатай туһа нэмэри болоjo үгөө гээд Стокгольмдо баталан абтаһан совет-швед хамтын коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

СССР Швеци хоёр хүршэнэр байһан туладаа, экономическа холбоо ехэтэй байна бшуу. Энэ холбоо хүгжөөхын тулада олон юумэн хэгдээ. Балтиин далай шадарай оршон тойронии хамгаалха талаар хоёр орон хамтаараа хүсэлэл оролдолго гаргана. Совет-швед научно-техническэ харилсаа холбоон, тэрэ тоодо атомай хүсэ амгалан ёһоор хэрэглэлгын талаар харилсаа холбоон улам үргэдхэгдэнэ. Шведскэ 200 шахуу фирм советскэ гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдтэй һайн холбоо барисаатай юм. Энэ хадаа совет засагай тогтоһон бүри түрүүшын жэлнүүдтэ бии болоһон һайн заншалнуудые үргэлжэлүүлэн хүгжөөлгэ болоно гээшэ.

Совет-швед тэгшэ эрхэтэй, али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ угаа үргэн арга боломжонуудай бии байһые совет-швед мүнөөнэй хэлсээнүүд харуулба.

Швеци бэеэ абанги политика бэелүүлдэг заншалтай. Энэ политикань Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болоjo үгэнэ. Европо түби дээрэхи политическэ оршон байдалые мүнөө үедэ нилээд ехээр тодорхойлдог таатай эрмэлзэлгэнүүдые дэмжэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа засагаа барижа байһан социал-демократуудай правительство мэдүүлнэ. Уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнуудаар СССР Швеци хоёрой хараа бодолой адли гү, али дүтэрхы байһан ушар энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые батадхаха зорилгоор хоёр ороной хамтаараа хүсэлэл гаргаха үргэн арга боломжо нээжэ үгэнэ. Эб найрамдал бэхижүүлгэ совет-швед харилсаа холбооной бүхы шэглэлнүүдээр гаргагдаха гол оролдолго болоно гэжэ Совет правительство тоолоно гээд А. Н. Косыгинай хэлэһэниинь Швецидэ үргэнөөр һайшаагдаһан байха юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Швеци ошоод ерэлгын дүнгүүдые гаргахадаа, иигэжэ хэлэхэ хүсэд үндэһэ баримтатайбди: совет-швед харилсаануудые бүри дээдэ шатада гаргахые, манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоо үргэдхэхые али али талын эрмэлзэн хүсэдэг байһые энэ айлшалалга харуулаа. Харилсаа холбоо хүгжөөхэ хараа шэглэл — эб найрамдалай хэрэгтэ таарyу хараа шэглэл болоно.

ТХИЕУГАЙ ТҮШЭГ ТУЛГУУРИНУУД

Вьетнамдахи ушар байдалай хүгжэлтын хойноһоо дэлхэйн олониитэ анхаралтайгаар ажаглан харана, энэ орондо дайн байлдаа болюулха, эб найрамдал һэргээхэ тухай Парижска хэлсээе шууд сэхээр сахихые уряална. Урда Вьетнамһаа США-гай, тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүдэй гаргагдаһан тухай, сэрэгэй плеэнэйхидэй, мүн дай болюулха эрилтэнүүдые сахилгын хойноһоо хиналтын тогтоогдоһон тухай мэдээсэлнүүд һайшаалтайгаар угтагдаба.

Гэбэшье, хэлсээе Сайгоной талын хүсэдөөр сахидаггүй тухай мэдээсэлнүүд һанаа зобоохо ёһоороол зобооно. Хэлсээе сахидаггүй тухай баримтанууд улам бүри олон болоjол байдаг. Сайгоной сэрэгүүд РЮВ-эй Саг зуурын революционно правительствын хиналта доро байдаг сүлөөлэгдэһэн районуудта эсэргүүгээр дайшалхы ябуулгануудые элитээр хэнэ, өөһэдынгөө эзэлжэ байһан газар нютагай хүн зониие «номгоруулха» ябуулгануудые үргэлжэлүүлнэ. Сайгоной засагаархидай зэрлиг муухай гурим тогтооһон түрмэнүүд соо политическэ хэрэгээр хэдэн зуу мянган хүн хаалтатай байһан зангаараа. Эдэ бүгэдэ тухай ДРВ-гэй правительствын ба РЮВ-эй ВРП-гэй толилогдоһон мэдүүлгэнүүд соо хэлэгдэнэ.

Американ хэблэлэй мэдээнэй ёһоор, Пентагон 10 мянга гаран сэрэгэй советнигүүдые гражданска хубсаһа үмдэхүүлээд, Урда Вьетнамда үлөөгөө. Энэ баримтые хэрэгсээнгүй гаража болохогүй байна. Мүн Сайгоной засагаархидай мэдэлдэ американ сэрэгэй баазанууд, буу зэбсэг ба һомо хэрэгсэлнүүд үлөөгдэнхэй.

Эдэ бүгэдэһөө хаража үзэхэдэ, Сайгоной захиргаанай толгойлогшо Тхиеу гэдэгэй США айлшалалгын бодото зорилгонь эли болоjo үгэнэ. Тэрэ хадаа президенттэй, бусад дээгүүр тушаалта хүнүүдтэй хэлсээ хэхэ байна. Тхиеу өөрөө, мүн Пентагондохи үмөөрэгшэдынь Сайгоной засаг түрын байдал бата бэхи гэжэ тоолоjo шадахагүй байна бшуу. Тиимэһээ иимэ тогтуурингүй байгуулалтын нэмэлтэ түшэг тулгууринуудые мэгдээтэйгээр тэдэнэр бэдэрнэ.

«Американ сэрэгэй дэмжэлгэгүйгөөр ороноо хүтэлбэрилхэнь Тхиеуда бэрхэтэй байха гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй» гээд «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ. Гэбэшье, США Сайгоной засагта али бүхы дэмжэлгэ, тэрэ тоодо сэрэгэй туһаламжа саашадаашье үзүүлхэ гээд айлшалалгын үедэ тусхайтаар соносхогдоһон байха юм. Тхиеугай США-да байха үдэрнүүдтэ оборонын министр Ричардсон телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, ямаршье эрхэ байдалда ДРВ-эйе США дахяад бомбодохогүй гэжэ найдуулга үгэхэһөө арсаһан байна. Пентагониие толгойлогшын энэ хараа бодолые заналта хэһэн тактика. Парижска хэлсээнүүдые сахингүйгөөр Сайгоной засагаархидай сэрэгэй ябуулга үргэлжэлүүлгые урмашуулха һэдэлгэ гэхэһээ ондоогоор тайлбарилхын аргагүй гээд Ханойн «Куан Дой Нян Зан» газетэ тэмдэглээ.

Американ олониитэ Тхиеугай айлшалалгын буруушааһан демонстрацинуудые хээ, мүн хэблэл сошордонгёор һанамжануудаа мэдүүлһэн байха юм. «Энэ саашадаа найдабаригүй, этигэхын аргагүй ажал ябуулагшадай США-гай нэрэ хүндые дахяад холбохо гээшэ» бодолгүй ушар болоно гээд «Нью-Йорк пост» тоолоно. «Дахяад уршагта ушар тохёолдожо болохо» гээд «Нью-Йорк таймс» уридшалан һануулна.

Ю. КОРНИЛОВ
И. ЛАПИЦКИЙ
(ТАСС)

Телефон • Телеграф • Радио: Хилын саанаһаа

БУДАПЕШТ

Е. Фок һунгагшадтаяа уулзаба

ТАСС

Арадай Венгри нютагай Соведүүдэй һунгалтада бэлдэжэ байнхай. Апрелиин 15-да болохоёо байһан һунгалтын урда тээ һунгагшадтай депутадта кандидадуудай уулзалганууд, һунгалтын урда тээхи митингнүүд орон дотор болоно.

Татабанья городто болоһон митинг дээрэ ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Е. Фок үгэ хэлээ.

Хүн зоной байдал һайжаруулха талаар парти ба правительствын абажа байһан хэмжээ ябуулганууд тухай Е. Фок хөөрөө, энэ хадаа ВСРП-гэй ба ВНР-эй правительствын бэелүүлдэг политикын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гээд онсолон тэмдэглээ.

БЕРЛИН

ГДР-эй Арадай палатын комиссида

ТАСС

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури тухай договор хаража үзэлгые ГДР-эй Арадай палатын гадаадын хэрэгүүдэй талаар комисси түгэсхэбэ. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль заседани дээрэ үгэ хэлэжэ депутадуудай асуудалнуудта харюусаа.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури тухай договор тушаа хуулиин проектые һайшаахыень Арадай палатада һанамжалһан шиидхэбэри зүбшэн хэлсэлгын һүүлээр гадаадын хэрэгүүдэй талаар комисси баталан абаһан байна.

БУДАПЕШТ

Я. КАДАР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Һунгагшадай митинг эндэхи «Ланг» гэжэ машина бүтээлгын заводто үнгэргэгдэжэ, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар тэрээн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Венгер арад ВСРП-гэй X съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. Социалис общество байгуулхын түлөө шэн габьяатайгаар ажаллана. 1972 оной ажахын жэл амжалтатайгаар дүүрээ һэн гээд Я. Кадар тэмдэглээ. Ороной промышленна үйлэдбэри, урда жэлэйхитэй сасуулхада, — 5,6 процентээр, хүдөө ажахын үйлэдбэри 4 процентээр урган хүгжэһэн байна. 1971 онойхитой жэшэхэдэ, нёдондо жэл ороной национальна олзо доход 5 процентээр нэмээ. Венгер арадай байдал хэлбэришэгүйгөөр һайжарна. Үнгэрһэн жэлдэ хүн зоной хүртэсэдэ абажа харахада, бодото олзо доход дунда зэргээр 3,5 процентээр нэмэһэн байха юм.

Саашадаа Я. Кадар гадаадын политическэ асуудалнуудта тогтобо. Венгриин Арадай Республикын гадаадын политика залан сэхэ үндэһэ һууритай гээд тэрэ мэдүүлээ. Дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтын, социализмын, эб найрамдалай хэрэгтэ ашба хэхэ гээшэ тэрэнэй ут зорилго мүн. Уласхоорондын оршом соо дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэн, өөрыень сүлөөлэгшэ — Советскэ Союзтай хамта Венгри бата найдамтайгаар урагшаа дабшана.

Социалис оронуудай нэгэдэл, жагсаал бэхижүүлхые ВНР хэлбэришэгүй оролдоно. Тиимэһээ тэрэ Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдтэй, СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай, бүхы социалис оронуудтай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй харилсаа холбоотой юм.

Амгалан ёһоор зэргэ оршохо ёһо гуримые Венгри бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдоно гээд тэрэ хэлэбэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөө зарлалга Европодохи түгшүүрилые һулаpуулха байна гэжэ Я. Кадар тэмдэглээ.

ПХЕНЬЯН

КНДР-эй ПАРЛАМЕНТЫН СЕССИ

ТАСС

КНДР-эй табадахи зарлалай Арадай ехэ хуралай хоёрдохи сесси апрелиин 6-да болоо. «Ороноо амгалан ёһоор нэгэдүүлгые түргэдхэхэ зорилгоор Корейн дотоодын хэрэгүүдтэ хариин хамааралсалгые болюулха тухай» КНДР-эй Захиргаанай Соведэй премьер Ким Ирэй элидхэлые депутадууд зүбшэн хэлсээ.

Сесси дээрэ үгэ хэлэлгын дүүрэһэнэй һүүлээр хоёр документ: дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнууд ба правительствануудта эльгээгдэхэ бэшэг, мүн Америкын Холбоото Штадуудай конгрессто эльгээгдэхэ бэшэг баталан абтаа.

ДЕЛИ

КПИ-гэй гэшүүд олошооно

ТАСС

Индиин Коммунис партиин зэргэ ургана. Һүүлшын жэлэй турша соо 30 шэнэ гэшүүн Компартида ороһон байна. Тиигэжэ мүнөө КПИ 254.673 гэшүүнтэй болоо. Индиин пролетарска ехэ түбүүдэй нэгэн — Бихар штадай коммунистнуудай эмхи КПИ-дэ эгээн лэ ехэнь юм. Эндэ партиин 40 мянга гаран гэшүүн тоологдоно.

Коммунис партиин түлөөлэгшэд Индиин штадуудай хуули гаргадаг бүхы суглаануудта, республикын түбэй парламентда ороно.

КАРАКАС

Венесуэлын президентын мэдүүлгэ

ТАСС

Американ гүрэнүүдэй организациин ээлжээтэ, сесси мүнөө Вашингтондо болоjо байнхай. Тэрэ хадаа организацида ородог оронуудай шухала эрилтэнүүдые харюулжа шаданагүй гээд Венесуэлын президент Рафаэль Кальдера пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Имагтал Латиин Америкын асуудалнуудые шиидхэхэ, Холбоото Штадуудтай холбоогоо байгуулхадань, Латиин Америкын оронуудай байдалые бэхижүүлхын түлөө оролдохо нютагай эмхи байгуулал таарамжатай гээд тэрэ хэлээ.

ПРАГА

Уласхоорондын выставкэ Брнодо нээгдэбэ

ТАСС

Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай уласхоорондын IV ярмаг Брнодо баярай оршон байдалда нээгдэбэ. 38 орон, тэдэнэй дунда Советскэ Союз эдлэл хэрэгсэлнүүдээ эндэ табяа.

Чехословакиин гадаадын худалдаа наймаанай министр А. Барчак ба бусад тусхай тушаалтад ярмаг нээлгын баяр ёһололдо хабаадаба.

ХЕЛЬСИНКИ

ХЕЛЬСИНКИДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ бэлэдхэл хэхэ олоной хабаадалгатай зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй гурбадахи шатын пленарна түгэсхэлэй заседани эндэ болоjо дүүрэбэ. Дүрбэдэхи шатань апрелиин 25-да эхилхэ. Ниитэевропын зүблөөнэй хүдэлмэриин эмхидхэлэй проектые Франциин түлөөлэгшэ заседани дээрэ табиһан байна. Энэнь олон гүрэнэй хабаадалгатай зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй дүрбэдэхи шатын эхиндэ зүбшэлэгдэхэ юм.

Уласхоорондын байдал ба дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй асуудалнуудаар һанал хэлсэлгэ эндэ үнгэргэгдөө.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн Г. В. Романов уулзалгада хабаадаһан байна.

ЖЕНЕВЭ

ХҮНЭЙ ҮНДЭҺЭН ЭРХЭ САХИХА

ТАСС

Хүнэй эрхэнүүдые сахиха талаар ООН-ой комиссиин 29-дэхи сесси Нацинуудай ордон соо хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Африкын урда хубида колониальна ба расис хархис журамай, булимтаран эзэмдэһэн Араб нютагуудта Израилиин дээрмэдэхы захиргаанай зүгһөө хүнэй үндэһэн эрхэ бүдүүлигээр эбдэһэн асуудалнуудые комисси хаража үзэһэн байна.

Апартеидые усадхан зайсуулха тухай конвенциин Советскэ Союзай үүсхэлээр дурадхагдаһан проектые комисси олонхиин дуутаар һайшаагаа.

Хүн түрэлтэндэ эсэр... ябуулгануудта, сэрэгэй ... тэ хэрэгүүдтэ хабаатай ... нүүдые бэдэрэн олоjо, ... рижа тушааха, хэһээхэ ... лаар уласхоорондын хар... саанай ёһо гуримай про... тые комисси һайшааһан ... на. Социалис оронуу... үүсхэлээр энэ проект дур... хагдаа. Мүнөө үедэ эзэр... түримхэй, сэрэгэй бүлим... хы ябуулгын хэгдэжэ, ра... мын, апартеидэй, коло... лизмын политикын бэел... лэгдэжэ байхада, хүн түр... тэндэ эсэргүү сэрэгэй ... бусадшье гэмтэ ябуулган... дые сараха талаар энэ до... мент шухала удха шан... тай.

1949 оной Женевэд... конвенциие эбдэжэ, бу... таран эзэмдэһэн Араб га... дээрээ Израилиин эзэр... түримхэйшүүлэй хэжэ б... һан харата хэрэгүүд сэр... гамтэ ябуулганууд бол... гэжэ комисси тэмдэглээ.

ДЕЛИ

Эрдэмэй харилсаа холбоон үргэдэнэ

ТАСС

Индиин премьер-министр Индира Ганди СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи «Интеркосмос» гэжэ замбуулинай дайда шэнжэлхэ, ашаглаха талаар уласхоорондын харилсаа холбоо байгуулха Соведэй түрүүлэгшэ академик В. Н. Петровтой уулзаба. Түлхин гаргадаг совет ракетын туһаламжаар Индидэ научна хэмэл одо табилгада бэлэдхэл хэлгэтэй нягта холбоотой замбуулинай шэнжэлгэнүүдые эмхидхэхэ Индиин мэргэжэлтэдтэй, эрдэмтэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэхэ СССР-эй Наукануудай академиин делегацие тэрэ хүтэлбэрилнэ.

БОНН

В. Брандт США ошохо болобо

ТАСС

Канцлер В. Брандт майн 1-2-то Вашингтон ошожо, США-гай президент Р. Никсонтэй хэлсээ хэхэнь гээд эндэ соносхогдоо. В. Брандттай сугтаа ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель ошолсохо юм.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

16.00 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 17.05 — «У старой мельницы» — телевизионно уран һайханай фильм. 18.20 — **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Швециин, Польшын суглуулагдамал командануудай наадан (3-дахи үе, суранзан бэшэлгэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — Телепанорама. 19.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.10 — Багахан концерт.

«Орбита» харуулна:

20.25 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 20.55 — **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр мүрысөөн.

ЗАҺАБАРИ

Газетымнай апрелиин 8-най номерой хоёрдохи хуудаһанай дээдэ зурагуудай баруун гар талынхида «Хэжэнгын совхозой директор Баяртуев, Худанай совхозой директор Лодоев; доодо зурагтань «Чисаанын совхозой бригадир А. К. Елистратов, «50 лет Октября» совхозой бригадир Ц-Д. С. Гармаханов» гээд уншахые гуйгдана.

Алдуу гаргаһан гэмтэ хүн хэһээгдээ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: ...хы үтэгжүүлгэнүүдэе ...лидо гаргаха!» — түрү...шэг. Буряадай АСС... Шэтын областиин ба ... АССР-эй ажалшадай ... оной нэгэдэхи квартал... циалис мүрысөөнэй ... тэды дүнгүүд. «Правда ...рятии» газетын, арада... нагшадай комитедэй ... Үдын аймагта хэһэн ... та тухай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда: ...шүүрэй аймагай пар... эдэбхитэдэй сугл... «Прибайкалиин аймаг... Буряадай 50 жэлэй ... гэһэн Н. Самсонов... статья.

Гурбадахи хууда... Г. Ц. Цыбиковэй 100 ... ойдо зорюулагдаһан ... риал. Эрдэмтэдэй шэн... дорхойлолгонууд.

Дүрбэдэхи хууда... ТАСС-ай телеграмм... Уласхоорондын шэнж...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

«Буряад үнэн» ... редакцида уран зура... ретушер хэрэгтэй.

Улаан-Үдэ хото, Ле... үйлсэ, 35 гэһэн адр... 50-52 телефоноор ха... да болохо.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01403. Заказ № ...